

Revi
LALIT
d e k l a s

Rs. 20.00

Enn Piblikasyon Lagazet Lalit deklas No. 99.. Avril 2011

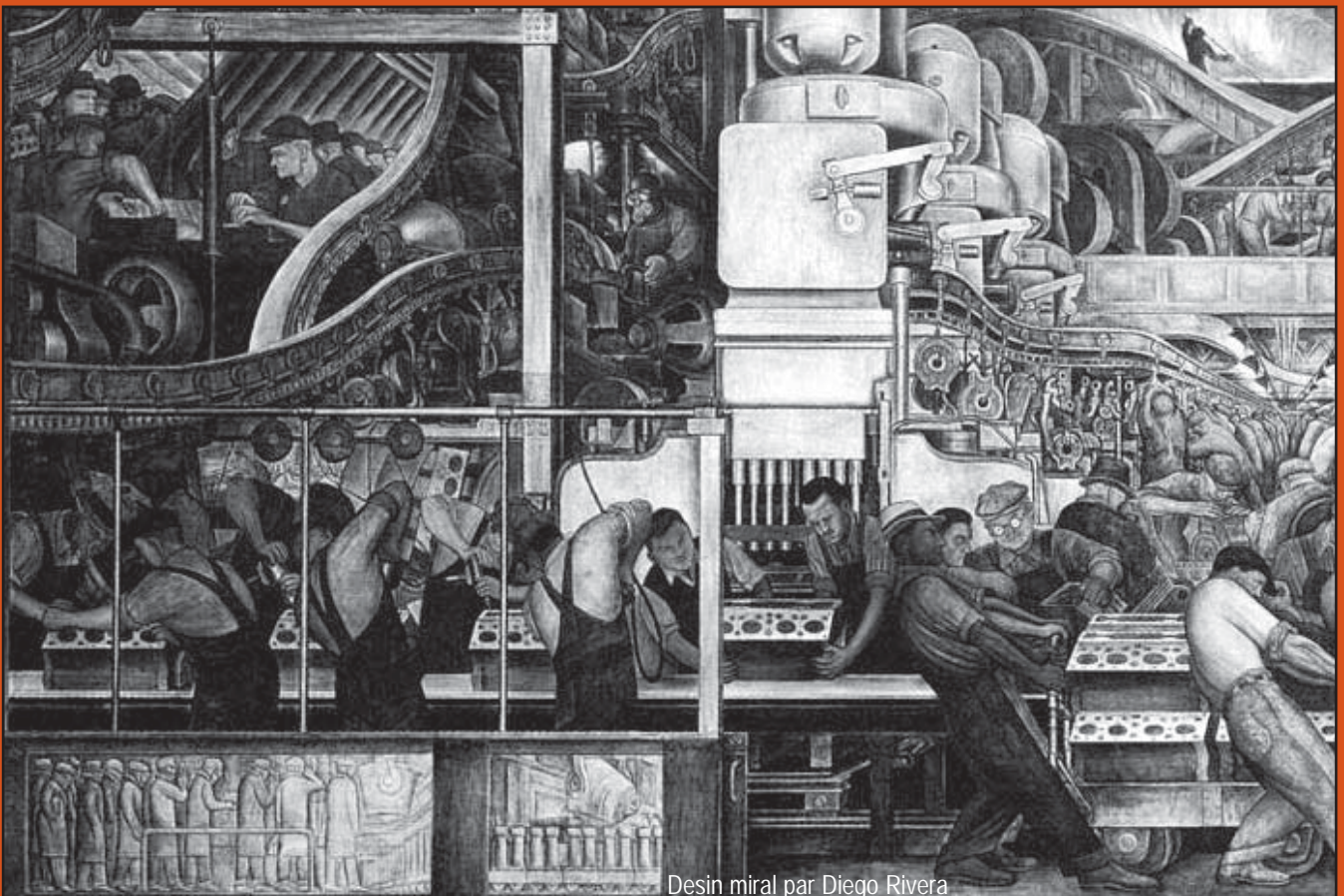
KARGEZON ROS LARAD PORT LOUIS, DESTINASYON DIEGO?

* **Fet Travay: Sityasyon Politik**

* Mwayenn Oryan: Enn Sirvol

* **Rodrig: "Bato Pubel" dan Larad**

* Proze Neotown: Problem ladan

Desin miral par Diego Rivera

* **Fet Travay: Sityasyon Politik**

* Mwayenn Oryan: Enn Sirvol

* **Rodrig: “Bato Pubel” dan Larad**

* Proze Neotown: Problem Iadan

BONN FET TRAVAY 2011

PA ASE PU ZIS DESANN DAN LARI, BIZIN ENN PROGRAM
Kriz kapitalist, solisyon sosyalist!

KONTENI

Avril-Me 2011

Editorial: Pa Ase pu Desann dan Lari: Bizin enn Program	3
Rebelyon Nor Lafrik, Mwayen Oryan: Enn Tur Dorizon	5
Jabaljas & Bulbak	11
Ki Problem ek Jin Fei ek Neotown	11
Pe Privatiz bann ti Zil Otur Moris	11
Listwar Fet Travay.....	12
Gouvernman Sakuye par Kriz, Lopoziyon Tini Labuzi Ruz, Sindika dan Dezarwa	13
Non a Inportasyon Caterpillar IBL	19
Kriz dan Zonn Euro	19
RODRIG:	20
Reynion LALIT Marechal	20
"Bato Pubel" dan Port Mathurin	21
Lavi Klas Travayer: Peser St. Brandon	21
DIEGO GARCIA:	21
Kargezon Ros pu Diego Garcia dan Larad	22
Koynn BIOT ek Maryaz Rwayal	23
Tranbleman-deter Guam ek Diego	23
Larisi: Rezerv lor Trete Pelindaba	23
LALIT chalennj Gouvernman lor so Stratezi	24
Langaz Maternel: Resers ek Faks v/s Ideoloji Dedrwat	25
LALIT an Aksyon:	26
Nuvo Brans Rodrig	26
Manif Sindikal	26
Kozri lor Pakistan Afganistan	26
Sesyon lor Lasanble Konstityant	27
Workshop Komisyon Diego	27
Priz de Pozisyon lor Lenerzi	27
LALIT Sutenir Nuvo Manifesto Fam	27
Konferans de Pres	27
Seminar Uver Kirpip	27
LALIT dan Medya	27
Kozri manb LALIT Nursing Association	27
Apri katastrof Fukushima, Ki Solisyon Lenerzi?	28
Ki ete enn Reakter Nikleer?	30
Repons a Raj Meetarbhan pu so atak kont fam ek travayer	31
Larut Danzere GRNW-Pailles	34
MLF komant Nuvo Lalwa Divors	35
Lorganizasyon Konsomater: Kan fer fos rut	36
An Bhojpuri: Jin Fei awr Neotwon me konn samasya ba	36
Dan siyaz Revolusyon dan Tinizi, Lasanble Konstityant an Ekwador	37
INFO INFO	38
Fim-Klib	38
Lindsey Collen dan Kolok Lareynion	38
Lansman Nuvo Manifesto Fam	38
Campus LPT	38
Afganistan ek Pakistan: Sityasyon Politik dekortike	39
Sif lor Depans Militer U.S.A.	41
Terre de Paix: Nuvo ECD Centre	42
140 an Lakominn Pari	43

Pu Foto: Remersiman a Socialist Review, Lutte de Classe, Tout est a Nous, Inpercor, Taschen.

Pibliye ek inprime par LALIT, 153 Rut Rwayal, Port Louis, Repiblik Moris. Pri: Rs 20/-

www.lalitmauritius.org

208 2132 ek 208 5551

lalitmail@intnet.mu

EDITORIAL

PAASE PU ZIS DESANN DAN LARI! BIZIN ENN PROGRAM

Zordi sistem kapitalist an bel bel kriz. Nu pu bizin manifeste pu anpes fardo kriz vinn lor nu led. Kan *Fet Travay* pe koste, nu, travayer, bizin kone lor ki pwen pu manifeste. Nu bizin devlop nu *Manifesto*.

Sistem kapitalist mondyal an kriz. Partu travayer pe proteste, refiz sarye fardo kriz, ki li ogmantasyon pri, ki li insekirite dan travay. Ena sulevman dan Lafrik (Tinizi, Lezip, Lalibi), dan Mwayenn Oryan, Lerop, Lend. Isi Moris, nu deza konn desann lor lari. Nu deza konsyan ki desann dan lari, li pa *sifi* pu sanz nu lavi. Li kapav zis, par exanp, tir enn Guvernman, met lot parey. Li kapav fer nu turn-anron. Desann dan lari ena potansyel amenn gran sanzman *selman lor kondisyon* ki nu manifeste *lor baz enn Program ki, ansam, nu tu konpran*. Fode nu kone ki nu pe rode. Nu ena pu kree ansam enn Manifesto an detay pu gid nu kan nu proteste, pu explicit kot nu pe ale.

Zordi, dan Moris, amezir kriz la morde, nu bizin sezi lokazyon kree sa Program la.

Neotown ek Kestyon later

Kan sa skandal Neotown eklate, li permet nu poz kestyon: “*Kisannla posed ek*

kontrol later?” E sa, a son tur, kapav amenn nu kot nu premye demand kle.

Kan Guvernman PT-MSM-PMSD donn M. Patel, enn konpayni prive Indyen, 60 arpan later Cassis, MMM ek lapres tret sa zis kuma “mega-skandal” politik. Anfet li pli grav ki sa: Eski Guvernman kapav lwe later pei pu 99 an ar enn firm prive, enn firm depi deor? Ki li Jin Fei, ki li Patel, tulde pe gayn teren stratezik? Eski Leta kapav permet sekter prive bayant later par santenn arpan ar milyarder depi deor dan proze IRS? Ek so teren golf, so marina, etc? Eski Leta kapav permet sekter prive betonn later agrikol, fer gro gro Shopping Mall? Eski kapav fer piblik peye pu asiz lor laplaz lor enn lil? Guvernman finn met aryer lor sa dernye anpyetman lor drwa lepep. **Premye demand:** *Nu ule kontrol demokratik lor proprietate later?* Nu ule sa kontrol e dan Moris e dan Rodrig. E pa sa *demokratizasyon lekonomi* a-la-Ramgoolam kot angres mwayenn burzwazi lor baz koze kominal kuyoner.

Kestyon manze

Sirtu zordi, kan nu pe al direk ver enn kriz alimanter mondyal, nu bizin kontrol

demokratik lor later. Plitar sa lane la, pri manze debaz pu monte plis ankor. Pu riske ena peniri. Moris pu afekte plis parski nu pa prodir manze isi, ni organiz lapes ase byen, lor nu ban. Ena bel-bel distans ant nu ek nu surs aprovizyonman an manze, kan pri karbiran pe monte fles.

2yem Demand: *Nu, lamas dimunn, nu ule prodir manze masivman lor later tablisman*. Nu ule servi infrastruktir lizinn ki pe ferme met dibut agro-indistri, pu exportasyon, osi. Nu ule osi ki met dibut agro-indistri modern Rodrig.

Kestyon Anplwa

Jin Fei, Patel, IRS, Mall, tusala poz enn lot kestyon. Lamas dimunn Moris, nu pena okenn kontrol demokratik lor eski bann la pe anfet *kree anplwa*. Fode sa nuvo kontrol demokratik ki nu gayne lor later ek lamer, li mars ansam avek kreasyon anplwa lor enn lesel masif.

3yem demand: *Travay pu tu dimunn*. Pa vinn koz *mismatch* ar nu. E nu ule enn *Equal Opportunities Act* kot Guvernman pibliye lor innternet kisannla finn aplay pu enn plas travay ek so kalifikasyon, ek osi kisannla finn gayn plas travay.

Kestyon Pri

Lapey pe pyetine, travay li preker, pri manze pe ogmante, alor:

4yem demand: Nu ule kontrol pri, ek *Cost of Living Allowance* otomatik pu tu travayer ki tus mwens ki *minimem vital*.

Kestyon Linformasyon

Skandal Neotown amenn nu lor enn lot pwen: kimanyer sa kapav arive ki *nu pa kone* ki ena dan kontra Guvernman ek Jin Fei, Guvernman ek Patel?

5yem Demand: “*Freedom of Information for the People*” Act. Tro suvan Guvernman kasyet deryer lefet ki li pa ule donn “lapres” linformasyon. Se lepep ki bizin ena akse a linformasyon.

Kestyon bi investisman

Kan Patel investi, kan tablisman vann so IRS, zot bi se

spekilasyon. Bi se pu mize lor valer later. Samem gran danze kapital finansye. Li agrav kriz kapitalist, par azut enn eleman gembling ladan.

6yem Demand: *Investisman prodiktif*, pa spekilatif. Nu ule investisman ki kree anlwa, ki prodir manze, ki prodir lenerzi renuvlab, e ki donn bon kondisyon travay.

Kestyon lenerzi

Zordi karbiran depi anba later, depi anba lamer, pe kumans al fini. So pri pe monte. Sivilizasyon pu ankriz. An mem tan, trazeddi Fukushima dan Zapon pe montre nu ki nikleer pa enn alternatif a “*fossil fuels*” depi anba later.

7yem Demand: Bizin investi masivman dan lenerzi renuvlab: soler, eolyenn, vag, diferansyel tanperatir dan lamer, lamare motris, idroelektrik.

Kestyon dilo

Moris pu mank dilo dan lavenir. Rodrig deza manke.

8yem Demand: Bizin fer provizyon, kree buku dam ki pa tro gran. E evit devlopman ki gaspiy dilo (kuma teren golf).

Konklizyon

Kumsa nu dan LALIT nu viz solisyon sosyalist pu kriz kapitalist.

Si u, antan ki lekter, si u pa deza manb, e u truve ki li esansyel devlop enn tel program, enn manifesto 2011, kontakte LALIT zordi.

Ekrire lalitmail@intnet.mu ubyen sone lor 208 5551.

25 Avril 2011

ENN TUR DORIZON

REBELYON NOR LAFRIK, MWAYIN ORYAN

Ragini Kistnasamy ekrir lor sulevman Mwayin Oryan.
Li donn enn bakgrawnd
baze lor so diskur dan enn seminar LALIT
Sa permet konpran
sitiasyon dan Nor Lafrik ek Mwayin Oryan pli bien.

Pu kumanse mo ti pu kontan get kolonizasyon ek lokipasyon militer sa rezyon Mwayin Oryan, depi ekrulman lanpir Otoman apre Premye Ger Mondyal ziska Lindepandans.

Li interesan pu gete kuma pei inperyalist ki ti gayn viktwar dan Premye Ger Mondyal ti fer enn partaz zot “butin”. Langleter ti gran gaynan. Swa antan ki kolon direk, uswa antan ki pei ki Lalig Nasyon ti akord drwa protektora, savedir drwa lokipasyon su “proteksyon” larme Britanik, li ti koloniz Lezip, Omann, bann but-but ki apre pu form Emira Arab Ini, Yemenn, Katar, Bahrein, Irak, Zordani, Kuwet, Palestinn. Buku sa pei-la finn vinn an egzistans, antan ki pei, apre zpt lindepandans, e an 1948 nu gayn kreasyon Leta Izrael.

Lafrans ti koloniz Tinizi, Lasiri, Liban, Lalzeri, ek enn parti Marok. Lot parti Marok ti kolonize par Lespayn. Litali ti koloniz Lalibi.

Alor sa ti kimanyer pei inperyalist ti departaz Mwayin Oryan avan. Avek nuvo sitiasyon zordi, nuvo partaz pe fer sirfas. Dan sa bann pei la finn ena lalit pu lindepandans, e zordi apre lindepandans sa bann pei-la ena diferan kalite guvernman ki finn instale opuvwar. Anu fer enn

sirvol, pu get ziska ki pwen zot diferan:

Diferan Form Puvwar

Li inportan nu konpran sa diferan kalite Guvernman dan sa rezyon e sa pu ed nu konpran kan pe koz drwa sivil ek politik, kan pe koz demokrasi, dan ki kontex pe koz li. Li interesan pu nu konpran sa bann diferan form puvwar, pu nu kapav konpran sa diferan form kontestasyon ek sulevman dan sa rezyon la.

Monarsi Absoli Islamik

Premye zar Leta, se “monarsi absoli Islamik”. Savedir laba pena drwa sivil ek politik, kot Lerwa ki reyne atraver bann dekre rwayal. De pei ki dan sa kategori se Arabi Saudit ek Omann. Savedir ena enn Lerwa ki reyne avek puvwar absoli, e anplis, limem li reprezant lotorite relizye. Ena enn Konsey avek nomini Lerwa me li pena okenn puvwar.

Monarsi Konstitisyonel

Apre nu gayn enn puvwar monarsik, me ki ena enn konstitisyon ek enn parlman eli. Emira Arab Ini, Zordani, Marok, Kuwet, Barhein tom dan sa kategori la.

Republik

Ena osi sertin pei ki finn vinn indepanan, e apre lindepandans

finn vinn bann Republik. Sa usi nu gayn diferan kalite republik. Nu ena republik dinastik, kumadir apre Prezidan ena garson Prezidan ki pu vinn ranplas li. Dan Moris nu kapav devinn sa kalite Republik la. Dan sa kategori la nu ena Lezip, Lasiri, Yemen, Lalibi.

Republik Islamik

Ena osi sertin “republik Islamik”, kuma Liran. Laba nu ena enn Prezidan me usi ena enn Gid Siprem, enn Ayatola ki pli pwisan.

Republik Konfesyonel

Lerla ena enn lot kalite ki nu kapav apel “republik konfesyonel”. Sa se bann Republik kot puvwar baze lor relizyon ek konfesyon. Savedir, Leta partaz puvwar depandan lor komye dimunn sak konfesyon ena, lerla puvwar Premye Minis ek Prezidan departaze. Nu gayn sa, par exanp, dan Liban.

Republik Relizye Kolon Anvahiser

Lerla ena enn republik fondamentalist kolon anvahiser, setadir Izrael. Li apel limem enn “demokrasi” me li pe okip West Bank, Gaza, Jerusalem-Est, ki, zot tu anfet form parti Palestinn. Izrael osi anexe e okip teritwar Lasiri kuma Golan ek Shebaa Farms.

Republik su Lokipasyon Inperyalist

Ena osi enn lot form Leta, enn republik su lokipasyon militer. Dan sa kategori la, ena Irak, ki inn sibir invazyon larme Ameriken. Li tuzur okipe militerman.

Alor, ansom, enn kote, ena pei ki guverne par Monarsi, lot kote ena pei ki teknikman “Republik”, me kot drwa politik ek sivil swa pa proteze uswa finn met dan veyez pu bann diferan rezon.

Sa bann pei Republik la finn amenn lalit kont inperyalist ek kont kolonyalist a lepok lalit pu zot lindepandans. Finn usi ena lalit otur nasyonalizasyon Canal Suez, lalit otur nasyonalizasyon pwi petrol dan Lalzeri. Finn ena nasyonalizasyon dan Lezip, dan Lirak, dan Lalibi, bann form nasyonalizasyon kot met konpanyi Angle, Franse, Ameriken deor ek amenn enn devlopman ekonomik ki santre plis lor abitanpei ki lor profi pir. Me byin vit, bann diktatir finn instal zot dan sa bann pei la, kot tu form lopoziyon finn vinn enn menas a rezim anplas. Depi lane 1990, finn ena enn vag privatizasyon sektor kle ki rann sa bann rezim la ankor pli represif. Anmemtan sa pe arive, bann lafors ekonomik pros ar rezim, devlop enn lintere kan pe bayant dibyen piblik. Lerla sa bann klas la, zot form enn lalyans avek kapital ansyen pei kolonizater, Lafrans, Langleter ek Lamerik.

Sa li bakgrawnd kan nu pe analiz ki pe arive dan sa rezyon la.

Depi lafin Desam 2010 ziska zordi, nu kapav klasifye bann revandikasyon dimunn ki pe desann lor lari manifeste avek 4 demand prinsipal.

* Kont somaz, savedir kree travay pu lit kont somaz.

* Kont lamonte pri lartik debaz ek manze.

* Pur plis drwa ek liberte politik, drwa pu organize.

* Kont koripsyon. Savedir kont sa bann klan familyal ki rant an lalyans avek kapital prive etranze pu explwat dibyen piblik pu profi.

Sa dernye fleo la finn expoze byen-mem dan bann fwit depi Wikileaks, ki finn expoz sa degre koripsyon otur sa bann rezim la ek otur devlopman ekonomik ki pe amenn privatizasyon.

Sa inpe revandikasyon diferan sulevman ki finn ena dan sa rezyon la, asterla nu get enn apersi pei par pei.

Tinizi

Premye sulevman ki nu anprann atraver televizyon, (malgre ki televizyon pa montre nu tu sulevman dan sa rezyon la) se dan Tinizi. Laba enn muvman popiler desann lor sime pu dimann ki Prezidan Ben Ali kit puvwar. Finalman apre 31 an opuvwar, li kite. Dan Tinizi kapav li plas kot finn ena buku plis lorganizasyon deza existan, malgre represyon ki finn fer. Sa muvman popiler existan finn devlope byen vit, e finn donn form a sulevman dan Tinizi, e finn reysi formil bann demand inifikater.

Kan Ben Ali kit puvwar, lakur disud so parti politik, nu gayn liberasyon sinbolik prizonye politik ek disolisyon servis sekre lapolis politik. Ena enn demand, ki pe vinn vre, pu enn Lasanble Konstityant.

Lezip

Sulevman lamas dimunn dan Lezip finn sinbolize par manifestasyon dan Tahrir Square dan Cairo ki buku parmi nu finn swiv dan televizyon. Seki interesan ar Lezip se asterla ki nu pe al kone ki an 2010, tulezur ti ena aprepre 3 lagrev e manifestasyon, deza. (Kuma mo finn dir, TV pa montre tu!) Savedir sa muvman ki finn kilmine dan Tahrir Square ti deza dan Alexandri, dan bann lezot rezyon kot ti ena manifestasyon ek mobilizasyon kont sa rezim Mubharak, enn rezim ki finn opuvwar pu plis ki 30 an. Anfet si pa ti ena tu sa sulevman la, petet so garson ki ti pu vinn Prezidan apre li, seki karekteriz enn Republik dinastik.

Apre 18 zur manifestasyon, Prezidan Mubharak ek Premye

Minis Lezip kit puvwar ale, larme ki pran puvwar. Kan larme pran puvwar, li finn sispann Konstitisyon, li finn disud Parlman e asterla ena enn komite larme ki pe rul pei la.

Kan Mubharak ale, sa pa vedir lafin lalit pu liberasyon. Okontrer, larme tuzur opuvwar. Aster travayer dan diferan sektor travay pe organize, pe dir ki bizin okip zot prop revandikasyon, kote politik ek ekonomik. Revandikasyon kuma kreasyon anlwa, manze sibvansyone, plis liberte, ek kont koripsyon finn eksplisite. Larme finn kumans azir kont travayer, finn kumans interdi manifestasyon, aret dimunn, ferme. Ala ki kalite replik larme ena, fas-a sa lorganizasyon politik ek sindikal. Asterla, zot pe gete kuma kapav kontiyn mobilize.

Yemenn

Dan yemenn, ena prezidan Saleh ki 35 an opuvwar, e ti pe dir ki so garson pu kandida pu prosenn prezidansyel. Dan Yemenn tulezur ena manifestasyon. Bann fam finn kumans desann dan lari, li pa enn zafer ki tro kuran laba. Laba Prezidan Saleh pe res opuvwar, li ti pe dir ki li ti pu reste ziska 2013, lerla li finn, su presyon popiler, ramenn sa a 2012. Asterla, li pe dir li “pe ale”, ondire insesaman! Finn ena leta dirzans e finn sispann Konstitisyon. Larme ki pe sutenir Prezidan Saleh ek ena bann eleman larme ki sutenir bann dimunn ki pe manifeste.

Lirak

Dan Lirak, pa asterla ki pe gayn manifestasyon, me depi kumansman invazyon ek okipasyon militer, ena rezistans kontinyel. Premye Minis Lirak pe dir ki li pa pu kandida prosenn eleksyon. Guvernman provinsyal pe bizin demisyone, parski zot pa pe kapav reponn a demand depi dimunn ki pe manifeste. Alor dan Lirak kitsoz pe buze apre bann sulevman dan Mwayin Oryan e dimunn pe dir ki larme Amerikin bizin ale.

Manifestasyon dan Lezip, Fevriye 2011

Zordani

Dan Zordani ena Lerwa Abdullah. Laba ena mobilizasyon otur plas travay ek drwa manze. Lerwa Abdullah finn disud Parlman e finn nom enn nuvo Premye Minis pu form enn nuvo guvernman. Li finn sede, finn met sibsidi lor manze ek lor lesans.

Alzeri

Dan lalzeri, finn ena manifestasyon ek lagrev par duzenn. Prezidan Bouteflika finn lev leta dirzans ki finn egziste depi 19 an.

Omann

Dan Omann, Prezidan Sultan Quboos pran puvwar depi so papa atraver enn ku deta. An Fevriye 2011 ti ena sulevman dan lavil indistriyel pu dimann travay e reform politik. Sultan Quboos finn fer konsesyon, finn ogmant bidze sosyal, revok plizir minis, donn puvwar a parlman, ki ti zis konsiltatif avan, pu li pas lalwa.

Lasiri

Bashar al-Assad ti ranplas so papa kuma prezidan Lasiri an 2000. Apre manifestasyon dan

Deraa, finn ena nuvo Guvernman avek promes pu sanzman e kot finn larg bann prizonye politik. Finn ogmant sibsidi lor petrol kwi manze, redwir tax lor manze ek ogmantasyon lapey fonksyoner. Guvernman finn promet reform lalwa lor parti politik ek lapres. Manifestasyon pe kontiyne, e buku dimunn finn truv lamor.

Marok

Lerwa Mohammad VI opuvwar dan Marok. Apre manifestasyon Lerwa promet sanzman konstitysyonel, duble sibsidi lor manze. Antretan, Lapolis ek larme finn vinn byin lo-profayl.

Bahrein

Lerwa Hamad opuvwar Bahrein. Laba finn ena represyon sanglan kont popilasyon ki pe manifeste. Bann demand pu plis mezir pu alez fardo ekonomik ek plis reform politik. Larabi Saudit finn avoy so latrup dan Bahrein pu reprim manifestasyon. Anfet li inportan pu note ki 5em Flot Larme Amerikin li baze dan Bahrein, setadir ena enn baz militer Amerikin byen inportan

lor teritwar Bahrein. Depi laba Larme US kordinn so bann manev e operasyon militer dan sa rezyon. Alor, samem USA pa obzekte kan Larabi Saudit avoy so larme dan Bahrein.

Liran

Dan Liran, ena 2 fas Guvernman, enn kote ena Prezidan Ahmad-enejad, lot kote Lider Siprem Ayatollah Khamenei. An Fevriye 2011 finn ena protestasyon ki finn kumanse otur eleksyon 2009, e finn rebran. Finn ena arestasyon manb lopoziyon.

Kuwet

Dan Kuwet, Sheik Sabah o puvwar. Apre sulevman laba, finn ena distribisyon rasyon manze gratis ek sak sitwayen finn gain enn prim de 2647 Euro.

Lalibi

Kadafi vinn opuvwar dan Lalibi an 1969 apre enn ku deta militer ki finn ranvers enn reyn monarsik byen represiv ek byen proloksidan. Kadafi finn nasyonaliz petrol, e met dibut enn sistem reprezantasyon par kartye. Li vinn lennmi USA, ziska 2001,

kot Kadafi kumans kurtiz Loksidan. Li anbank lor enn plan privatizasyon ki swiv avek lisansiman. Kumansman lane 2011, *Human Rights Commission Nasyon Zini* etidye ka Lalibi, ek tu pei felisit li lor so swadizan bon devlopman kote drwa imen. Adopsyon Rapor lor Lalibi ti pu al delavan ase otomatikman dan Komisyon. Alor, kimanyer Loksidan pu kumans bombard Lalibi, kan tu pei, inklir zot-mem, pe felisit li pu so drwa imen? Seki Loksidan finn tripote, se zot finn vit-vit met enn mosyon pu sispann Lalibi net antan ki manb Komisyon la. Guvernman Moris finn mem segonn sa mosyon la. Lerla ki Nasyon Zini finn pran rezolision pu deklar enn “NO FLY ZONE” ki finn swiv par bombardman Lalibi par US ek LOTAN. Lalibi li an trwa provins, e paret nu pe al ver enn lager sivil ki pu permet inperyalis gayn kontrol lor sa gran reserv petrol ek gaz. Dayer petrol Lalibi li enn bann meyer dan lemond. Buku dimunn finn mor e travayer imigran pe fwir. Sityasyon Lalibi, li byen diferan depi sulevman dan lezot pei. Laba, ena “rebel” arme ki ti deza pare pu azir militerman depi kumansman. Alor, lamas dimunn ki ti tante pu rant dan sulevman, finn tike. Zot klerman pa ule vinn alye L’OTAN, ni provok enn balkanizasyon zot pei. Loksidan klerman ule gayn enn “baz” ki kontrol petrol laba, enn kote, ek ki donn li enn pyedater ant Tinizi ek Lezip, kot ena sa bann gran sulevman la.

Larabi Saudit

Lerwa Abdullah reyne dan Larabi Saudit, kot lafami Saud opuvwar. Bann muvman finn demare avek 40 fam manifeste pu dimann liber prizonye politik. Finn ena represyon ek arestasyon. Ena osi plizir manifestasyon pu dimann retir trup depi Bahrein. Lerwa Abdullah finn bizin anons nuvo bidze, 2 mwa saler adisyonel pu tu fonksyoner, ogmant saler

minimam, mont nuvo lakaz. Li tuzur pyon prinsipal Leta Zini, ansam ek Izrael.

Emira Arab Ini

Sheik Khalifa li Prezidan UAE depi 2004. UAE li kumadir enn federasyon bann tipti rwayom. Finn ena 160 intelektuel ki finn siyn petisyon pu dimann sifraz iniversel e eleksyon lib. Finn ena arestasyon. Li bon kone ki lor enn popilasyon 4.7 milyon dimunn ena 90% expatriye.

Lefe kriz kapitalis global

Kan nu finn get pei par pei, nu finn gayn enn lide ki bann lafors, ki bann febles sa bann sulevman popiler la. Li finn osi permet nu konpran ki bann kitsoz imedya ki dimunn laba pe bizin adrese pu ki sa muvman kontestasyon la devlop ver kitsoz pli bon par divan.

Tu ankor dan balans.

Me, enn zafer ki nu finn anprann, se ki lamas dimunn, kan li rant dan enn gran sulevman, kapav buz byen vit, dan enn direksyon ubyin lot direksyon. Me fas a bann rezim diktatir ki finn reyne pu buku letan, li kapav pu byen difisil pu lorganizasyon travayer ek lorganizasyon politik buz pli divan.

Li pu interesan pu asterla get sitiasyon dan Mwayin Oryan dan kontex sa kriz ekonomik ek finansye kapitalis global ki nu pe traverse, kot ena osi kriz lenerzi ek kriz alimanter. Li pu inportan pu get li kumsa, parey kuma nu abitye dan LALIT get lefe kriz lor Moris. Laba osi, nu bizin get li dan sa mem kontex global la.

Savedir sa kriz global la, sa kriz sistem kapitalis mondyal la, li pe ena so lefe ekonomik, ek lerla sosyal dan sa rezyon la. Avek kriz ekonomik dan Lerop, reset ki lezot pei gayne depi exportasyon ver Lerop, pe diminye. Mwins larzan pe rantre dan pei ki ena komers ar Lerop, e sa pe afekte direktteman bann pei Nor Lafrik ki ena komers ar Lerop. Anmemtan, kapitalist dan pei Lerop ek Lamerik pe sey vinn

akapar dibyin sa bann pei an-sulevman. Lager ki ena dan Lalibi, li osi enn spes lager ant Amerikin, Angle, Franse, pu gete kisannla ant zot pu gayn plis, kisannla pu gayn mwins. Pena narnye pu fer avek kriz imaniter, sap lavi popilasyon, protez lepep Libyen. Li enn lager piyaz, parey kuma tu lager inperyalist.

Lamerik, dan sa atak kont Lalibi, ena kom bi pu kontrol sa rezyon Mwayen Oryan ek Nord Afrik, kot 20% petrol traverse, e osi pu kontrol matyer premyer. Parey kuma Lamerik ti pe avoy Izrael pu fer so bann travay sal pu kontrol sa rezyon la, li kontiyn etann so kontrol pli lwen. Apre Lirak, aster lor Lalibi.

Lefe kriz lenerzi ek kriz alimanter

Sa rezyon vinn inportan, sirtu dan kontex kriz enerzi, e plis ankor apre katastrof dan Zapon. Nu truve seki pe arive Zapon kot santral nikleer pe ekrule, e kot tranbleman-de-ter ek tsunami finn remet ankestyon lenerzi nikleer kuma enn posib alternatif, mem a-kurterm a karbiran depi fosil. E plis ki lamwatye rezerv an petrol truv dan sa rezyon la. Dayer lekonomi mondyal depann a 84% lor lenerzi apartir petrol, sarbon ek gaz. Sa fer nu realize a ki pwin sa bann pei inperyalist voras sa surs lenerzi ki konsantre dan sa rezyon la.

Nor Lafrik ek rezyon Mwayen Oryan, manze debaz se dible, se lafarinn. Pri lafarinn finn duble dan bann dernye lane, e li pe menas pu re-duble ankor, aköz finn ena enn seri katastrof natirel dan pei prodikter kuma Larzantinn, Larisi, ek laseseres dan Lasinn. Pei prodikter dible pa pe kapav prodwir otan. Dible enn manze debaz pu popilasyon laba. Sa explik revandikasyon pu bes pri manze. Li swit-a ogmantasyon pri dible.

Bann kestyon ki nu bizin reflesi

Li inportan pu konpran stratezi inperyalis Amerikin dan la

rezyon, dan Lafrik, dan Mwayin Oryan, pu konpran kot lemond pe ale, me osi parski li pu afekte nu usi, isi dan Moris. Ena buku kestyon ki nu bizin kontiyn reflesi:

* Ena kestyon kolonizasyon e osi neo-kolonizasyon atraver invazyon ek okipasyon. Kuma Diego Garcia, dayer.

* Ena osi pu get rol Nasyon Zini kuma enn “arbit”, kan li finn pas rezolisyon pu permet L’OTAN ek Leta Zini intervenir militerman dan Lalibi. Nasyon Zini ti deza diskredite otur invazyon Lirak ek Afganistan, asterla bizin analiz sinifikasyon sa rezolisyon *No Fly Zone*.

* Ena, dan rezolisyon nimeru 1973, enn lartik ki dir tu avwar Lalibi ki ti zeke avek sanksyon, pu dezele pu donn lepep servi. Ki sa pu vedir? Kisannla pu kontrol sa?

* Lor lorganizasyon rezyonal kuma Union Afriken ek Lalis Arab, li bon konpran zot rol. Eski zot finn depase, ubyin zot ankor ena enn rol pu zwe?

* Lot laspe dan deba, se ki manyer medya prezant seki pe arive. Medya pe prezant fe ek linformasyon, sirtu BBC, dan

enn loptik ki reprezant azanda inperyalis kare-kare. Parkont, Aljazeera, ki byin swiv par abitan dan Nor Lafrik ek Mwayin Oryan, li donn plis nuvel lor bann lagrev, nuvel lokal ki permet konpran plis sitiasyon la.

* Ena osi pu konsider lezot form kominikasyon kuma Facebook ek portab, ki finn zuti byin inportan dan mobilizasyon. Mwa, mo kapav temwanye, mo ti deza al dan teritwar okipe dan Palestinn ek mo ti dan manifestasyon Tahrir Square dan Lezip enn an avan sa gran manifestasyon la, kot mo finn truv kimanyer kan dimunn deza organize, facebook ek portab, zot bann zuti byin inportan. Zot inportan, mem zis pu “donn randevu”, sirtu fas-a enn rezim represif ek fas-a lokipasyon militer dan ka Palestinn.

* Fas-a represyon rezim, finn ena osi nesans enn form lopoziyon relizye, ek integris kuma dan Alzeri, Yemenn. Li enn lopoziyon ki pran sa form relizye ek integris pu li reponn a represyon. Buku sa bann lorganizasyon integris la ti sutenir par CIA, servis sekre Amerikin. CIA, kuma nu kone,

ti finans Al Quaeda ek Taliban dan lager Afganistan pu konbat Linyon Sovyetik. Zordi inperyalis pe servi zot bann propulen kuma enn alibi pu intervenir pu reprim “teroris islamik”, e bann guvernman diktatir usi pe servi sa alibi la pu kraz sindika, ek bann lorganizasyon politik.

* Enn lot eleman inportan se popilasyon zenn. Dapre FMI, 60% popilasyon sa rezyon la anba 25 an. Mwayen laz li ant 21 ek 28 an dan sa bann pei la. Sekivedir presyon pu kree lanplwa li vinn ankor plis. Pu bizin fer fas enn to somaz 11% a 12 % an zeneral, me enn to buku pli ot, 22%, pu bann zenn. Li bann sif byin ot, me li buku pli ot ankor. Si nu get li, parey kuma Moris, parmi dimunn ki travay, enn tyer travay dan sekter informel ki pa neserman anrezistre kuma somer, enn tyer travay lor kontra, ek zis enn tyer travay dan sekter piblik ek prive an-reg.

* Enn lot eleman inportan dan sa sulevman la seki enn enn gran proporsyon travayer lezot pei ki pe travay dan sa rezyon la. Ena mem pei kot popilasyon sorti lot pei pli gran ki zot propopilasyon. Dan Emira Arab ena 90% travayer expatriye, Omann 25%, Lalibi enn milyon, Kuwet de-tyer, Bahrein 40% e Katar 75% travayer expatriye .

* Dan Nor Lafrik ena buku travayer ki kit zot pei, al travay dan Lerop. Sa vedir travayer pe buz dan lot direksyon usi. Kan nu pans anterm klas travayer ek lorganizasyon, li bon ki nu gard sa antet.

* Li osi inportan pu nu konpran rol larme. Larme vinn instriman bann rezim diktatir. Kan mobilizasyon al ver enn konfrontasyon de klas, larme pran kote klas dirizan. Se sa ki zordi pe arive dan Lezip. Enn seksyon burzwazi, ansem avek larme, pe rekonstitiye an enn lalyans e pe dir ki fode pa ena lagrev. Kumsa, byen vit ena rekonpozisyon enn nuvo klas dirizan. Nu bizin usi gard antet ziska ki pwin sa larme

Manifestasyon travayer lizinn textil Mansoura, Lezip, 14 Fevriye 2011

la li finanse par inperyalis USA, e a ki pwin sa bann rezim la enn “marse asire” pu zarm ki sorti UK ek Lafrans. Bann pei inperyalist ena kontak ek kontrol lor latet pansan larme, ki permet zot gayn akse fasil dan sa bann pei la.

* Dernye pwin lor kestyon fam. Sa prezans fam dan tu manifestasyon dan Lezip, Tinizi, Alzeri, Yemenn, Larabi Saudit, finn remarkab. Finn ena mobilizasyon fam, malgre lefet ki lorganizasyon fam dan sa bann rezyon la finn sufer buku represyon avan, e finn gayn difikilte existe. Lorganizasyon fam finn sufer represyon de kote, enn kote depi lafors relizye ek integris, lot kote par leta represif. Kan zordi nu truv 5,000 fam desann dan lari dan kapital Yemenn, li enn evennman ki nu bizin analize.

Dan lemond

Dan lezot parti lemond ena bann retonbe tu sa bann sulevman la. Dan Lamerik finn ena enn gran muvman lagrev dan rezyon Wisconsin, kot travayer pe organize lor kestyon lalwa *collective bargaining*. Seki interesan sa bann travayer dan Lamerik finn lye zot muvman ar seki pe arive dan Mwayin Oryan. Malerezman medya isi pa donn sa linformasyon, sirman zot per pangar zot pe donn lamas dimunn lide, kumadir lamas dimunn pa kapav reflesi.

Lot pwin inportan pu gete se seki pe arive Izrael ek dan Palestinn. Pandan bann manifestasyon dan Mwayin Oryan kestyon okipasyon Palestinn ti prezan. Asterla ena enn renuvo. Petet Lotorite Palestinyen pe al delavan pu deklar Leta Palestinyen, enn deklarasyon inilateral ki pa depann lor konsey sekirite kot US ena drwa de veto. Izrael finn panike. Zis “propozison la” fer Izrael trakase.

Ki kimanyer nu pu lye seki pe arive laba ar lalit isi, e ki leson nu kapav tire depi laba? Nu

kapav, pandan deba, oso adres sa bann kestyon la.

Ragini Kistnasamy finn terminn so diskur dan Seminar ek propozisyon pu deba. Lerla deba finn swiv.

Deba

Deba byin interesan ki ti swiv apre diskur Ragini Kistnasamy finn konplemant so papye.

Enn intervansyon finn azut detay inportan lor sityasyon Yemenn. Yemenn ti an de parti, Yemenn Nor ti aliyn ar Lamerik ek Larabi Saudit, par kont Sid Yemenn ti aliyn ar Sovyetik e ti ena enn politik etranzer progresis, e ti ena bon servis sosyal. Apre ekrulman Linyon Sovyetik an 1991, Sid Yemenn finn tom su kontrol Saleh, zom Ameriken la. Alor Yemenn finn vinn enn sel, me Sid Yemenn dimunn ankor firye ki zot finn perdi tu zot aki sosyal. Guvernman Yemenn pe atak bann aki sosyal. Dan but Nor Yemenn ena usi enn lot isyu. Ena enn lot lopoziyon kont Saleh depi pwendevi relizye. Arabi Saudit ankor pe baking Saleh.

Lor Lalibi, enn partisipan finn azute kimanyer dan bann lane 2000 Kadafi finn kumans enn politik privatizasyon, kot enn birokrat, buku ki ti pe res Lamerik, finn vinn reprezantan miltinasyonal ki finn ase pwi petrol. Zordi sa bann mem birokrat la ki dan kan bann rebel e pe dir ki pa pe privatiz ase vit. Se bann mem birokrat ki nu truve dan misyon diplomatik ki pe demisyone. Seki diferan depi lezot plas, seki Lalibi pena problem somaz, pena revandikasyon lor kreasyon lanplwa. Me osi seki diferan depi lezot plas, seki rebel dan Lalibi pe invit kudme depi lafors inperyalist, kan dan Lezip, par egzanp, dimunn ki ti pe desann lor sime ti refiz led militer Amerikin.

Enn lot dimunn ti dir kimanyer ena enn gran linflians Lamerik lor Lezip. Ena par santenn militer

Amerikin dan Larme Lezip. E trete ki Lezip ena avek Izrael li primordyal pu Leta Zini. Dayer, premye zafer ki larme Lezip finn anonse kan li pran puvwar apre fwit Mubarak, se ki li pe respekte sa trete ar Izrael la.

Kestyon ti osi suleve rol Lamerik, ki donn limem drwa rant dan enn pei e fer enn intervansyon militer, parey kuma so intervansyon dan Panama lor kestyon Ladrog. Li servi enn pretext, lerla li invahir. Parfwa pretext se “imaniter” kuma Yugoslavi, parfwa aköz “weapons of mass destruction” mem zot pa existe. Parfwa “regime change”.

Deba ti osi interesan lor rol Nasyon Zini. Pei inperyalis pe servi Nasyon Zini kuma enn paravan pu exekit zot prop azanda. Aster ena zistifikasyon bann invazyon pu rezon imaniter. Atraver kit kalite trikmandaz gayn enn rezolisyon Nasyon Zini, sirtu Konsey Sekirite ki dir wi, ena enn problem imaniter dan Lalibi. Gayn enn rezolisyon pu kondann sa aksyon ki pe amenn problem imaniter la, lerla nerport kisannla, Lamerik, Langleter, Lafrans ek Litali donn zot mem sa drwa pu anvahir ek bombard pei la. E zot baz zot lor enn “rezolisyon Nasyon Zini”. Me, Lamerik, li, li servi so drwa veto dan Nasyon Zini, sirtu kan ena rezolisyon kont Israel.

Mem zafer ti arive dan Lirak, gayn rezolisyon Nasyon Zini, lerla Lamerik exekit sa rezolisyon. Mem zafer Cote D’Ivoire. Bann rezolisyon telman vag, ki nerport kisannla kapav fer seki li ule. Par egzanp dan Lalibi, rezolisyon Nasyon Zini, ki deklar *No fly Zone*, e lerla sa, pa kone kimanyer, sa vinn permet pei inperyalist pa zis vey lesyel, me atak erport, radar, mem tenk dan Lalibi.

Sa papye la baze lor diskur Ragini Kistnasamy dan Seminar Uver Enn Zur, Kirpip, 17 Avril, 2011, e lor deba plenyer.

Jabaljas ek Bulbak

Jabaljas: To finn tande, Bulbak, 3 minis inn ferme akoz sa skandal plak nimero loto.

Bulbak: To sir seki to pe dir. Pa bliye, mem zurnalist ferme brit-brit si zot fann rimer ek pibliye fos nuvel. Sirtu si sa anbaras guvernman.

Jabaljas: Mo dir twa sa nuvel la dan medya internasyonal, pa zis dan enn “seksyon lapres”. Si mo pa tronpe, mo krwar mo finn tann sa lor BBC.

Bulbak: Mo ankor krwar kapav to pe fer enn erer, sinon Berenger ti pu fini fer tapaz lor sa “skandal di milener”.

Jabaljas: Get sa, Bulbak, si enan minis ase zokris pu dir ki apartir aster, tu loto pu bizin Kontrak par divan ek Taxi par deryer, zot merite ki ferm zot dan kaso ubyin kitfwa dan lazil.

Bulbak: Lor la mo donn twa rezon. Me ki sa bann minis ki finn ferme, ek lor ki sarz? Li pa kont lalwa pu fer zokris! Rapel ki tu seki ridikil pa neserman ilegal, komdi kuma-sa-sapel.

Jabaljas: Aparaman zot finn pran brayb depi sa konpayni

Alman ki prodir ek vann sa bann plak nimero la.

Bulbak: Aster mo krwar mo pe konpran to erer: dan Moris bann plak sipoze “British”. To tuzur pa rapel nom sa trwa minis la?

Jabaljas: To kone Bulbak, sa enn zafer drol: sa trwa minis la, zame mo finn tan zot nom avan. Tu seki mo kone, se ki zot inn reysi kit peyi ek zot pe pas divan mazistra dan Lezip.

Bulbak: Ayo Jabaljas, sa trwa minis la ti bann ansyen Minis dan Lezip sa. Pena nanye pu fer ek nu bann zokris nasyonal.

Jabaljas: Mo pu bizin ekrir enn let PM vit, pu explik mo erer, avan li anvoy so bann lapolis lor mwa. To kone li byin istrik lor sa zafer fos nuvel ek fann palab.

Bulbak: Mo pa donn li tor. Ala par examp, si to dir ki enn rapor bann exper lavironnman finn manipule, ek to pa kapav pruv sa, li normal ki bez twa dan kaso. Mem si to fer sa deklarasyon la divan enn lodyans byin byin selektif, ek pu bann rezon evident.

KI PROBLEM EK JIN FEI ek NEOTOWN

Guvernman PT-MSM-PMSD pe donn bay 99 an lor terin ki tom dan zonn stratezik otur larad Porlwi. Pe donn sa 2 bay la a bann konpayni prive etranze, preske san okenn kondisyon: zot lib pu devlop li kuma zot ule, su-lwe li a lezot dimunn. Pena okenn garanti ki nu pu ena okenn kontrol lor seki pu ariv sa later: ni nu, ni plizyer zenerasyon ki pu vini apre. Me kontra la li enn sekre: nu pa mem kone ki pu arive si konpayni prive dan proze Jin Fei ek Neotown perdi lintere dan zot proze.

Dan 99 an ki pe vini, eski larad Porlwi pa pu bizin agrandi? Eski prezans konpayni prive etranze otur larad pa pu reprezant enn risk lor kestyon sekirite? Mem zordi peser ek piblik pa geyn drwa al dan sa bann zonn interdi.

Apre IRS, ERS, terin golf, bann guvernman pe kontinye bayant later Moris ki apartenir a tu dimunn.

PE PRIVATIZ BANN TI ZIL OTUR MORIS

Deza Britanik ek USA finn kokin Chagos, Lafrans pankor rann Tromlin; aster se Agalega ki menase.

Mem bann tipti lil otur Moris pe privatize, ek nu bizin peye pu al laba. Sa li ridikil, etan done ki piblik sipoze ena akse a tu laplaz otur Moris, me pa lor bann ti lil kuma Lil-O-Serf, ubyin Ilo Gabriel.

LISTWAR FET TRAVAY

Partu dan lemond, travayer selebre Fet Travay
kan met an-valer kuraz travay.
Moris osi, depi 1922.

Fet Travay li ena enn gran listwar. Li ti ne dan mobilizasyon demas travayer pu zurne travay vinn 8erd tan, enn demand ki plis ki zame lor azanda dan Moris avek nuvo lalwa travay *Employment Rights Act* ki permet patron fer travayer travay ziska 12erd tan par zur. Le 1 Me, 1886, 115 an desela, dan lavil Chicago, dan Leta Zini, ti ena lagrev zeneral pu zurne travay vinn 8erd tan. Sa zur la anfet ti kumansman enn gran muvman ki finn fane partu dan Leta Zini. Letan travayer pe manifeste, lapolis finn tir kut fizi lor manifestan ki finn amenn lamor plizyer travayer, ek polisye osi. Ti apel sa “Haymarket Affair”. E 1 Me, vinn enn dat istorik, pu komemor kumansman sa muvman la. Alor, kumsa ki li vinn enn dat memorab.

An 1888, atraver kontak ant organizasyon travayer dan Leta Zini ek Langleter, kumans ena mobilizasyon ek enn seri lagrev lor pwin zurne travay 8erd tan dan Langleter osi. 1 Me, 1888 par ekzanp, ti ena enn gran lagrev renome 700 travayer fam lizinn zalimet pu zurne travay 8 erdtan.

3 an plitar, an 1889, ti ena premye kongre 2yem Internasyonal dan Paris alokazyon selebrasyon santener Revolisyon Franse. 2yem Internasyonal li ti regroup lorganizasyon politik travayer dan plizyer pei pu lite kont sistem kapitalis. Sa Internasyonal-la ti inspire par Premye Internasyonal ki Marx ek Engels ti met dibut an 1847. Premye Internasyonal ti ena enn Manifesto ki ti terminn avek slogan “*Travayer pena nan-*

ye pu perdi apar zot lasenn. Zot ena enn lemond pu gayne. Travayer tu pei bizen zwenn ansam!”. (LALIT finn tradir ek pibliye sa Manifesto-la an Kreol. Uswa u kapav gayn li lor nu websayt. Plis ena enn CD odyo ki LALIT finn fer). Dan Kongre 2yem Internasyonal Paris, finn ena mosyon pu ki ena manifestasyon internasyonal le 1 Me, 1890 pu komemor laniverser manifestasyon Chicago. Dan tu pei kot kapav organize, travayer ti fer lagrev, manifeste pu zurne travay 8erd tan. Dan Leta Zini, Lalmayn ek preske dan tu lavil Lerop kot travayer ti relativman organize, ti ena manifestasyon. Li ti evidan ki sa kalite aksyon internasyonalist, ki organize mem zur partu, ti ena enn potansyel extraordiner pu vinn enn zuti pwisan kont kapitalism onivo internasyonal.

An 1891, 2yem Internasyonal adopte le 1 Me kuma enn Zurne Internasyonal kot travayer lemond antye lite *ansam* pu zurne travay 8erd tan, pu tu lezot demand kle ki ranforsi klas travayer dan lalit kont kapitalis ek, anmemtan, pu lape iniversel dan moman kot lager inperyalist ti pe prepare. Alor kumsa ki 1 Me vinn enn zurne solidarite klas travayer onivo internasyonal.

Fet Travay finn vinn santral dan mobilizasyon ver revolisyon dan Larisi dan 1917. Apartir 1900, dan tu gran lavil partu dan Lerop, mobilizasyon, lagrev, manifestasyon zur 1 Me ti pe grandi de lane an lane. An 1917, kan lager inperyalist pe donn bal, le

1 Me ti vinn enn gran protestasyon demas travayer kont lager inperyalist.

Telman kapitalis finn per lafors travayer le 1 Me, ki guvernman fasis dan Portigal, Litali, Lalmayn ek Lespayn ti aboli konze piblik 1 Me dan bann lane 1930. Me travayer sa bann pei-la finn reysi retablir li. Dan Leta Zini, ladrwat finn per ki 1 Me konze piblik, e zot finn reysi met enn Fet Travay (pu USA) an mwa Ut.

Zordi, dan moman kot sistem kapitalis internasyonal pe antrenn nu dan kriz ekonomik, kriz sosyal, kriz alimanter ek kriz ekolojik ki menas sirvi tu seki vivan lor planet, Fet Travay, zurne solidarite klas travayer onivo internasyonal, li ena enn lafors potansyel imans dan lalit pu sosyalism.

Fet Travay Moris: 1922

Buku dimunn dir ki Fet Travay ti selebre pu premye fwa dan Moris an 1938 kan ti ena gran miting Parti Travayis dan Champ de Mars. Anfet travayer ti selebre li depi byen avan, par zot-mem. An 1922, par exanp, nu truv enn lartik lor sa dan lagazet *Le Radicale*. Lartik-la dir: “*Le chômage du 1er Mai a été esquissé pour la première fois chez nous cette année. Des artisans de la campagne, qui s'étaient absentes du travail, lundi, interrogés le lendemain, répondirent d'un air placide: 'Nous tendé, labas, dans l'autre paie, zouvriers n'a pas travaille 1er mai.' Grand bien leur fasse de se mettre dan le train.*” RL

LOPOZISYON TINI LABUZI RUZ, MUVMAN SINDIKAL AN DEZARWA GUVERNMAN SAKUYE PAR KRIZ

Guvernman PT-MSM-PMSD finn opuvwar enn an.
Kimanyer li pe fer fas kriz? Lopoziyon, eski li enn lopoziyon?
Muvman sindikal, kimanyer li pe evolue otur Fet Travay an 2011?

Alain Ah-Vee, manb ladireksyon LALIT, ti fer enn diskur pu analiz sityasyon politik aktyel pandan Seminar Rezyonal Enn Zurne, Kirpip Dimans 17 Avril. Apre enn introdiksiyon par Rajni Lallah, ki ti tcher, e divan enn grup 30 dimunn sirtu depi lezalantur Kirpip, li finn koz lor sityasyon politik aktyel, e li finn analiz, anba tu sa kao palab ek konfizyon, lager inital ki pe ena lor lasenn politik, diferan klas sosyal ki sirtu Travayis, MSM ek MMM anfet reprezante. Kan li finn donn nu sa apersi la, sityasyon politik ti vinn pli kler. Nu finn realiz avek ki sinism zot fer zot bann lalyans ek zot kas zot bann lalyans. Anfet Alain ti'nn fer enn tab, pu montre lalyans depi Lindepandans.

Alain Ah-Vee finn kumans so diskur par dir ki zordi dan lagazet, kan u lir, u kapav dekuraze par konfizyon ki pe reyne lor lasenn politik, enn kote, ek par nivo deba byen ba, lot kote. Travayis ek MSM, 2 partner, pe lager. MMM pe lev selman kes-tyon "koripsyon" pu akil Travayis-MSM, zame okenn pwen defon. Seki explik sa, se li pe tuzur vey seke pu rant dan Guv-ernman ar Travayis, limem. Alor, li pa etonan ki buku zenn, si zot pa fuy pli lwen ki sa, santi zot "degute" ar politik.

Avek lapros Fet Travay, kot nu selebre lafors travayer, rol kle travay dan lekonomi, e osi sa lalit permanan ki travayer amene pu

amelyor kondisyon travay. Premye Me, li dir, osi reprezant enn moman kot selebre aki ki finn rase depi patron ek diferan Guvernman lor letan. Alor, kan nu get diferan parti politik, e zot lager anyel pu gayn plis dimunn dan zot miting, li inportan gete ki zot reprezante, antan ki parti, relativ a klas travayer.

Alor, diferan parti politik, zot pe mobilize, me selman, nu bizin konsyan dan ki kontex. Anfet li enn kontex ekonomik kot ena enn kriz grav.

Lalyans Guvernmental

Nu zis enn an depi nuvo Guvernman *Lalyans Lavenir*. Lane dernyer, ti enn gro miting avan eleksyon zur Premye Me. Sa lane la, ena konfizyon ek ena deba enn nivo aflizan.

Kote Lalyans, ena konfizyon mem lor kotsa zot pe fer zot miting. Ena lider PT ti dir Swami Vivekananda, me purtan zot pe fer li Vacoas. Sa konfizyon la li montre enn siyn problem. Li enn sinbol sa difikilte ki pe travers sa blok politik, *Lalyans Lavenir*.

E li enn lepok kriz. Alor, si klas travayer, limem, pa reysi met divan enn alternativ, li pu enn lavenir somb.

Navin Ramgoolam ek Pravind Jugnauth pa pe get gravite kriz la.

MMM

MMM nonpli. Zot finn anons zot Premye Me, divan Minisipalite Port Louis. Parey kuma avan, zot

pe donn manze, organiz piknik. Alor, li ankor enn zot miting siperfisyel. Purtan li pe fer dan enn kontex grav.

Sindika

Kote muvmman sindikal, bann fed-erasyon ek konfederasyon, zot sey fer miting inifye sak lane. Me, sa lane la, ena fragmant-asyon tro avanse dan muvmman sindikal pu truv enn linite pu Fet Travay. Mem si zot anvi ansam, zot pa dan enn pozisyon pu inifye, e zot sertennman pa dan enn pozisyon pu donn enn vizyon klas travayer. Dayer, sindika li normalman enn kreatir de defans.

Alor, ki li Guvernman, ki li Lopoziyon, ki li Muvman Sindikal, zot tu pa dan enn pozisyon pu fer fas sa imans difikilte ki sosyete ena pu fer fas. Zot pena okenn alternativ pu propoze. Purtan, nu dan enn kriz telman grav zordi.

Kriz

Sa kriz ki nu pe koze la, LALIT pe averti dimunn lor la depi plizir lane. E li enn kriz ase trakasan. Guvernman, li, li pe get li kuma enn kriz konzonktirel, kuma enn kriz pasaze. Zot pa pe reazir kuma bizin. Nu apel sa kriz la enn "kriz sistemik", e nu apel li par sa nom la parski li enn kriz ki pe ek pu sakuy lekonomi la net. Ki nu pe dir par sa kriz sistemik la? Sistem la net ankiz. Kifer? Nu pe truve, e sa depi plis ki 5 an, ki 2 gro sekter lekonomi, disik ek textil, nepli ena marse ni pri garanti, e sa pe prodir enn kriz.

Lontan pri ek marse pu tulde prodwi ti garanti. Zordi sa 2 sekter la nepli ena pri garanti ni marse garanti. Kan nu dir gro sekter, ki nu ule dir? Nu ule dir ti pe anplway buku travayer, anplwa direk, ek osi buku dimunn otur, ki liye indirekteman avek sa 2 sekter la. Disik ena enn long listwar, pandan buku lane, e li ti prinsipal surs deviz. So kapital finn al dan lezot sekter, kuma lizinn ek lotel. Lekonomi antye ti turn otur disik. Sa sinbolize par sa gran seremoni ki fer pu luvertir lakup. Ena Leta ladan. Premye Minis, byen suvan. Ena mem lapriyer ki fer, tu. [Lodyans riye] Kan lindistri sikriyer sakuye kuma li sakuye se dernye tan, sosyete antye pe baskile. Plas travay finn ferme. Pa zis travay laba dan tablisman, me enn seri ti-komers viv par sa. Travayer kone so zanfan pu viv par sa. Textil parey kuma disik. A lepok, su Aneerood Jugnauth, 100,000 dimunn ti travay textil, e la zordi, sa nomb la finn lamine. Li finn vinn lamwatye. Kote disik, plan se pu ramenn nomb mulen ziska 4. Sa pu vedir mwens travay ankor. Alor li pu afekte nu tu. Kan disik ek textil ekrule, nu sistem prodiksyon net an kriz. Alor, nu bizin mazinn kiksoz gran pu sorti dan enn tel kriz. Kiksoz ki kapav byen vit kree nuvo travay, an gran nomb, ek stab.

Enn seri kriz depi deor finn vinn agrav problem ki sistem kapitalist Moris deza pe ena pu fer fas.

Premye nu tu kone lor sa kriz finansye mondyal ki finn eklate inn gain 2-3 an. Nu tu finn swiv sa seri krash labank ek lasirans. Nu finn truv bann guvernman US ek Lerop rantre pu anpes gro gro konpayni finansye al bankrut. E nu finn travers enn kriz alimant, kot dan plizir pei dan Lafrik ek Lazi ti ena manifestasyon kont lafen. Peniri manze ek ogmantasyon pri ti andeor kontrol. Sa sityasyon la pe revini pli divan. Kriz lenerzi osi la. Li pa finn ale. Pri petrol pe kontiyne monte, ek ena analist pe atann li ariv 200

dolar baril. Lenerzi fosil pe fini. Resaman, finn ena kriz kapitalist dan zonn Ero. Enn deryer lot, pei andete, ankriz, e bizin fon piblik pu anpes zot bankrut, e riske a zot tur bankrut bann labank, sirtu labank Alman ek Franse. Lagres, Portigal, Lairland, re-Lagres, enn apre lot, pe al ver bankrut, pe degaze pret zot nuvo larzan. Lespayn prosenn lor lalist. E lekonomi kapitalist Moris, li depandan lor Lerop. Lotel, disik, textil, tu depann lor Lerop. Sa li montre vilnerabilite lekonomi Moris. Li depandan net lor Lerop. Mem nuvo sekter kuma BPO, li osi, li depandan lor kapital depi Lerop. Alor, kriz dan Lerop, li ena lefe lor nu. Li azut ankor enn kriz.

E sa kriz sistemik dan Moris la, avek aksantasyon kriz apre kriz depi deor, li ena lefe devastatris lor sosyete Moris. Nu tu kone ki kantite problem sosyal ena otur lafami. Krim, dezord, vyolans dan lafami, dan kartye. Sa li pa vini par li. Li aköz dimunn pe viv dan enn vid, kot pena perspektiv pu lavenir. Zot pa truv zot lavenir divan zot. Zot pa truv lavenir zot zanfan divan zot, nonpli.

Kan nu get kriz ki finn travers Nord Afrik ek Mwayen Oryan, li lefe sa mem seri kriz mondyal ki nu pe traverse isi. Tu liye, zordizur, par sa globalizasyon kapital.

Dan lemond antye, nu pe gain kriz parey. E nu, dan Moris, nu pa vaksine kont sa bann kriz la. Minis Finans ek Premye Minis tultan fer krwar, Moris, nu nu pena problem, nu kapav absorb sa bann kriz la. Nu “rezilyan” zot dir. Zot vinn sit tu kalite Rapor, Moris premye dan lemond pu biznes, etc. Zot pe blefe, ena enn kriz grav divan nu.

Guvernman PT-MSM-PMSD

Ki sa Guvernman pe fer? Seki Guvernman PT-MSM-PMSD pe fer dan sa dernye enn an la, ek li ti fer mem zafer pandan 5 an avan, ek MMM ti fer mem zafer pandan 5 an avan sa, se asir sirvi sa bann mem sekter ki dan

difikilte la. Zot refiz get realite anfas. Guvernman finn ek pe kontiyn donn serom sa bann mem sekter la. Bidze Pravind Jugnauth donn fasilite sa bann mem sekter ki pa vyab la. Li pe kontiyn fer sekter disik vinn sekter kann. Fer rom, etanol, bril bagas pu vann kuran ar CEB, purvi kann res dan later. Guvernman pe kontiyn donn fasilite, donn konsesyon, fer plan sovtaz lor plan sovtaz, mem si li sanz so nom, li mem mem zafer ki Sithanen ti fer. Zot donn permi lor permi pu uver nuvo lotel, kan tu dimunn kone turism li enn sekter ki byen frazil, ki pena buku lavenir.

Lot kestyon ki poze, li kestyon later.

Later

Kan ena kriz ekonomik grav, nu bizin reflesi. Nu pa enn gran pei, anterm siperfisi later. Petet nu imans antan ki siperfisi lamer, me kote later, non. Alor, kimanyer nu itiliz sa later la, li enn kestyon kle. Buku later Moris, bon later agrikol, li su kontrol sekter prive. Seki nu fer ar nu later, li byen krisyal. Guvernman fer travay politik pu permet sekter prive fer IRS, setadir vann later ar milyarder deor, kree gran gran domenn. Lerla, li kumans sed later Guvernman, later Leta, a diferan seksyon burzwazi: burzwazi lokal, burzwazi inperyalist, ek burzwazi pei inperyalis ki pe emerze, kuma Jin Fei Lasinn ek Patel dan Lend avek so proze Neotown. Dan rezyon Cassis, Guvernman pe donn sa konpayni Lend (Patel) enn gran siperfisi later pu 99 an. E, parey kuma proze Jin Fei dan Riche Terre, li dan enn plas ase kle, otur lepor. Sa li enn plas stratezik pu enn pei. Li enn plas kot buku dimunn gain travay. Kan pu ena proze devlopman pu okip sa later la, li pa pu disponib pu lezot form devlopman ki pei la kapav bizin. Lepor li kle. Kan donn enn konpayni prive depi deor sa later la pu 99 an, ki li Riche Terre, ki li Cassis, li grav. Zot bann plas kot Leta ti bizin fer devlopman ki

kree travay. Dan kapital, bizin kree travay. Nu kone ki finn ena lemet an 1999 angranparti akoz somaz ti komans revini, sirtu ti pe afekte abitan rezyon otur lepor, akonpayne par vyolans polisyer. E asterla, buku dimunn ankor pa pu ena travay, somaz pe re-ogmante.

Anplis, ena *lafason* ki Guvernman fer sa bann tranzaksyon later Leta. Li fer li an sekre. Asterla, nu al kone. Nu kone apre. Nu kone akoz M. Patel inn fer enn diskur ar so bann aksyoner. Purtan, li later ki apartenir a popilasyon Moris. Pena vreman okenn kontrol demokratik, par Parlman, par tu popilasyon Moris. Kisannla deside ki pu fer ar later Moris? Zis Kabine Minis? Dimunn ki Premye Minis finn nome parmi eli? E li desid pu bann zenerasyon apre.

Guvernman Travayist pena enn alternativ ekonomik pu propoze. Se pu sa rezon ki nu truve ki lamas dimunn Moris inkye. Dimunn reflesi. Zot truve ki pe perdi kontrol lor later. Zot kone ena problem alimanter pe vini pli divan. E zot truve Guvernman pa pe propoz gran soz. Anu gete ki li pe propoze ankor.

Apar IRS, li pe propoz PME, Petit ek Mwayenn Antrepriz. Partu li pe propoz PME. Buku ladan, kuma nu tu kone, zot pa viv plis ki 4 an. 80% pu al bankrut byen vit. Li enn sekter frazil. Guvernman, li pena vmem enn plan serye pu kombat somaz kronik. Seki Travayis ena, li, se lager klan, lager ek so partner dan Guvernman. Lao lao, nu truve ki ena lager ant 2 Minis, Soodun ek Bappoo, ant depite MSM ek PT byin suvan lor bann banalite. Anfet li napa akoz figir intel swa kuler kravats intel inn mete. Me, lager la so rezon li pli profon.

Nu dan enn Guvernman kot ena 2 parti: PT ek MSM. E seki rann li instab, se ena enn Premye Minis ek Vis Premye Minis, zot tulde pe viz prosenn Premye Minis. Alor, deryer lager ena keस्थ्यon puwwar politik. Ena osi

Tablo Magritte, Decalcomanie, 1966

keस्थ्यon ki klas sosyal pe bak diferan parti.

Travayis

Travayis, li enn parti ki finn tultan reprezant enn seksyon burzwazi, ki nu dan LALIT, nu apel burzwazi deta, kot kan li opuvwar, li favoriz enn seksyon burzwazi, li donn li lavantaz. Li donn li tennder, kontra, sutyen Leta. Zordi Travayis ena enn politik ki li apel “demokratizasyon lekonomi”. Li fer krwar li pe donn plis demokrasi lor lekonomi, me li pe tu sinpleman ogmant nomb kapitalist. Se saki li ule dir kan li dir “demokratiz lekonomi”. Li ule dir agrandi nomb gran patron. Nu apel sa seksyon burzwazi la enn “burzwazi deta” akoz Leta benefisyen bann mwayenn burzwa par akord zot kontra, privelez e zot grandi an enn burzwazi tukur, enn burzwazi deta. Sak lokazyon Ramgoolam ena, li fer apel a sekter lotelye, donn kontra andeor. Ki li pe dir “andeor”? Li pe dir ar kapitalis ki Travayist pe anvi favorize. Fode pa gran lotel, li, li rul bato plezir. Li bizin donn su-kontra. Fode pa limem li pas komann pu amebleman pu lotel depi deor. Li bizin pas komann ar konpayni ki rule par mwayenn burzwazi lokal. Travayis limem li enn parti ki reprezant

tradisyonelman gran planter, mwayenn planter, mwayenn antreprenner. Me sa li pa ase pu permet li tini zordi, sirtu dan enn lepok kriz. Remarke ki mem si Guvernman inpopiler, e li byen inpopiler, Lopoziyon pa reysi sakuy li. Nu bizin poz nu lakeस्थ्यon kifer? Parski li enn Guvernman ki kone ki klas li reprezante. Li reprezant sa burzwazi deta la. Me, depi sa baz la, li reysi amenn lezot klas ansam dan enn “blok istorik”. Zordi li pe sey re-konstitiye so blok istorik. Li pe sey amenn enn seksyon klas travayer ansam, kuma tultan li abitye fer. Avan Bolom Ramgoolam ti tultan ena Plantation Workers’ Union ek AGWU ar li, li ti donn buku lavantaz serten para-etatik anesanz pu kas muvman sindikal, plis li ti gard ti-planter kuma so azan politik dan vilaz. Alor, li ofer klas travayer ek ti-planter serten myet, mem li reprezant burzwazi deta tuzur, pu ki zot res dan Blok Istorik la. San sa lakorite la, li pu tro instab. Alor, li pe tultan travay pu amenn sa blok istorik la ansam. U truv Nita Deerpalsing, mem Minis Mohamed, mem nomini Torul, fer sa travay la pu Parti Travayist zordi, pu ranplas PWU ek AGWU dan blok istorik.

Tablo Magritte La Cicerone, 1947 (Enn dominer demagog)

Zordi, kan instabilite pe vini ek revini, Travayist pe bizin re-fer sa travay kolmat enn Blok Istorik *ansam ek MSM*, ki ena lot seksyon mem burzwazi ar li, enn seksyon parfwa plis komersyal.

Travayist ena “travay” dan so nom, me depi lontan li reprezant lezot klas plis ki travayer. Li zis bizin kolmat enpe seksyon klas travayer ar li, sanki li reprezant zot aspirasyon profon. Apre Lindependans, li finn reysi reyne ase buku. Kan nu gete li finn byen suvan dan puvwar net, ubyen ti ena enn lipye dan puvwar. An 1982, ti ena PSM ansam dan Guvernman MMM, PSM, rapel, li enn but Travayis-mem. Lerla, apre 9 mwa Travayis re-rant opuvwar ansam ek PSM ek enn lel MMM, renome MSM. Zis apre eleksyon 1991 ek 2000 ki nu truve ki ena MMM ek MSM opuvwar. Me, Travayis, li, li abitye ek puvwar. Zordi li pe konsolid li ansam ek enn lot parti, MSM, enn parti ki preske pa existe san puvwar.

MSM

MSM sorti depi kasir MMM, li osi finn opuvwar buku, li depann lor puvwar, li osi. Asterla, ena enn Prezidan Repiblik ki MSM, 6 Minis, 6 PPS. Ena ex-MMM ladan, enn gran nomb, ena ex-Travayist ladan. MSM, li bizin puvwar pu viv. Li pa kapav viv an-opozisyon. Enn lot karakteristik, li ena diblyen. Li ena Sun Trust, kuma nu tu kone. E nu kone kimanyer li finn akerrir li, e kimanyer li finn servi li pu enn rant. Li finn lwe batiman la ar Minister Ledikasyon, e lerla, kan Guvernman sanze ek David Minis Ledikasyon Travayis desid pu demenaze, finalman, kan Pravind Jugnauth Minis Finans, li pey konpansasyon a li-mem ek so famiy akoz li finn met Minister Ledikasyon deor! Li abitye prosede dan sa fason la. Li etonan ki dimunn truv MedPoint drol, e pa mansyonn Sun Trust asak fwa ki zot koz MedPoint.

Anfet zordi, MSM ase difisil pu separ li dan nu latet depi reyn

Travayist aktyel. MSM deza ena so dimunn dan Leta, depi kan li ti o-puvwar su Aneerood Jugnauth. Sa li zwe dan faver Pravind Jugnauth, kan li Vis Premye Minis zordi. Anplis, MSM, antan ki parti, finn gard lyen raprose depi enn long but letan, avek diferan pei, partiklye avek Lasinn, e, liye ek sa, avek enn seksyon burzwazi komersyal Port Louis e dan sektor tekstil. Sa osi, li pu enn fakter ki kapav donn lavantaz MSM lor Travayist, kan Travayist pe “get ver Les”, setadir plis kote Lasinn, osi byen ki Lend.

Lot but dan Guvernman se PMSD. Li, li nepli reprezant gran soz. Li finn afebli ankor avek depar Rama Valayden. Lontan, li ti byen kominal, byen anti-travayer, byen represiv. Me, zordi ena Xavier Luc Duval ki zis enn Minis. Li nepli dan turism, nonpli, kuma dan dernye manda, me li okip-okip larzan CSR pu proze sosyal pu dimunn mizer. Alor, li ena enn plas an proporsyon avek so linportans politik, ki finn diminye buku.

MMM

MMM, kanta li, li pena gran opsyon politik pu li ofer. Li pena okenn politik alternativ, lor okenn pwen programatik. Alor, so bann tem oblize restren a: koripsyon, inkonpetans, Med-Point, Mega-skandal, re-inkonpetans, inkoerans Guvernman. Li pa get gravite kriz, MMM, e li pa propoz okenn fason pu permet travayer sorti dan sa kriz la. Si MMM pa pe reysi mobiliz dimunn kuma lontan, li simpleman parski li pena okenn vre pwen raliman. E lerla, pu pus so demoagozi pli lwen, li pe mem al deter dimunn kuma Dinesh Ramjuttun, ki pe deza kumans fer kanpayn kont Ramgoolam dan so sirkonskripsyon.

Muvman Sindikal

Muvman sindikal, sann lane la, e li terib pu gete, finn batir enn espes mobilizasyon separe. Konfli ant birokrasi sindikal finn expoze an publik. Manifestasyon Rose-Hill finn organize par sindika CTSP, Reez Chuttoo ek Jane Rago, anfet 2 manifestasyon. Servis sivil ti fer enn Port Louis. Lerla CSG-S zot fer enn lamars Porlwi, e kot zot finn tap lestoma ki zot finn gayn “plis dimunn”. Zot pu al Beau Bassin ansam ek Bizlall so *Muvman Premye Me*, ek *Rezistans ek Alternativ*, e dir lezot sindika, ki zot invite. Dan Nursing Association finn ena bann batay byen vyolan pu ladireksyon. Dan GTU, telman batay finn vyolan, ki li finn provok enn split. Dan lepor ena gran lager pe leve. Tusala pu dir ki dan muvman sindikal, pena vmem enn linite. Zot pena vre kritik kont politik ekonomik ki pe afekte klas travayer telman buku. Zot ancor ena revandikasyon ki pa pe met ankestyon sistem kapitalis, vre responsab kriz. CSG dan sektor sikriyer, dan bann konfrontasyon, pa zis pa finn met ankestyon kann, me finn publikman donn garanti sutyen pu sa sektor la. Kan lidship fer tu pu avans zis so lintere antan ki birokrasi, samem nu apel

“birokrat”. E, dan ka CSG, seki trublan, se zot pretann ki zot degos. Me dan realite, zot dan enn lalyans taktik ek Shakeel Mohamed, Nita Deerpaling, & Co. pu gayn serten lavantaz dan lot-lot sektor, lavantaz korporatist. Li pa ede ditu dan enn kontex kriz.

Bizlall so kote li osi dan sa batay ant birokrasi dan sindika. E li enn dimunn byen inkoeran. Li ena laliyn dedrwat lor buku size. Li defann propriete prive, kan penn de mor sispann li dir bizin enn referendum. Me, li ena linflians parski li pre ar FPU ek enn-de lezot federasyon. Plis li gayn sutyin lapres. 2012 li pe pran retreat, li dir. Me regilyerman li finn anons sa, dan dernye 10 an.

Lapres

Kote lapres, li enn institusyon ki dan kriz zordi. Ena enn seri “take-over” pe ale. Zot osi, zot ankuraz ek propaz sa kalite politik anti-koripsyon, lor skandal, pa donn lespas pu deba lor enn vre alternativ. Dayer zot pe zot-mem vinn gran blok kapitalist. Pa kapav atann gran soz depi lapres.

LALIT

Dan enn tel sityasyon, nu dan LALIT, depi plis ki 5 an, nu finn truv nesosite pu challenj stratezi devlopman, pu challenj politik ekonomik Guvernman.

Nu finn amenn enn kanpayn pu enn *Politik pu enn Lekonomi Alternativ*, nu apel li. Dan 2 dernye eleksyon, li ti prinsipal tem nu kanpayn. Pa zis nu finn reflesi lor natir kriz ki ena, pa zis nu finn get enpe deryer sa bann skandal, ek lager intern ant parti, e dan parti kuma PT, me nu finn vinn delavan, propoze kimanyer kapav ek bizin devlop nuvo sektor prodiksyon.

Nu pe propoz enn gran sektor agro-indistri. Enn sektor ki kree anplwa byen vit, ki prodir pu bezwen lokal pu fer fas kriz alimenter, e anmemtan pu kree anplwa lor enn imans lesel. Pri manze pe ek pu kontiyn monte,

ek pu ena peniri. Nu bizin, antan ki enn pei, vinn plis indepdan. Kote Moris ek kote Rodrig, nu bizin sweyn plantasyon ek lelvaz, atraver anmemtan met dibut lizinn tretman ek prezervasyon. Nu finn propoz sa refleksyon la, enn Program, kot ena demand byen kler, e kot nu pe mobilize pu promovwar sektor agro-indistri. Nu program, li enn program delit. Li pa enn program tukur. E sertenman pa zis enn program guvernmental ki aparet zis avan enn eleksyon, ni li pa enn emanasyon dan latet kit guru, ni li pa enn lalist kuma fer kan al aste rasyon.

Nu, amizir nu vinn manb LALIT, nu konpran sa bann demand la, nu defann zot dan enn fason konsyan. Nu diskrit zot ek lezot dimunn. Nu pofinn zot. Nu re-aktualiz zot, amizir nuvo kriz desann lor nu.

Alor, nu ena demand pu nuvo sektor travay. Nu ena demand pu enn saler debaz minimem, indexe, e pu sekirite danplwa. Nu dir “Non a privatizasyon”, e nu mentenir nu stenn. Nu dir drwa degrev bizin vinn enn vre drwa, pa enn long prosedir birokratik. Drwa fer lagrev, par desizyon lame leve, li permet travayer devlop lafors lor sayt. Laba kot bizin devlop lafors, lor u prop sayt. Vizavi u patron, dan u travay.

Kote Chagos, li enn but teritwar Repiblik Moris ki ancor su lokipasyon militer. Li finn koken par Britanik ek li okipe par USA. Nu demand se pu aret sa lokipasyon militer nu prop teritwar, ferm baz Diego ki larme US servi pu bombard lepep lezot pei, permet drwa Chagosyin return lor Chagos e gayn drwa enn reparasyon.

Nu Program ena osi demand ki afekte lavi travayer an zeneral. Priorite se devlopman enn program politik, lor lekel travayer zordi pare pu lite.

Dan kad kriz, zis LALIT ki zordi kapav met divan enn tel program. Nu pe rode si ena lezot

lorganizasyon amizir zot emerze. Me, nu pa pe trov buku.

Alor nu pe fer li. Nu pe tultan gete dan ki fason nu kapav infliyans travayer, organiz travayer dan diferan sekter ekonomik pu zot amenn demand lor sayt, alabaz sindika. E li nu bi pu liye sa bann diferan lalit la. Se sa ki enn Program fer osi. Li liye demand ansam, dan enn fason organik. Ki li demand pu lakaz pu tu dimunn, pu enn sistem transpor inifye, li bizin liye.

NGO

Onivo sosyal, ena NGO ki finn pran sa terin la buku zordi zur, e zot finanse byen suvan par patrona. Sa li enn rekil imans depi sistem komite kartye plito demokratik, ek oto-finanse, kuma ti ena enpe partu dan bann lane 70. Bann NGO, byen suvan zot pena ni analiz, ni demand ki liye avek problem. Zot pe palye bann sintptom pli kri, san met ankestyon bann koz.

Ena mem Fron NGO ki ACIM pe sey met dibut ki, fas a enn seri kriz de enn tel lanpler, pe swazir pu get anpriorite problem plak loto, ek pe apel pu enn boykot marsan dalpuri!

Alor, zot pa pe get gravite kriz la, me tipti tipti problem ponktyel.

Byen suvan sa vizyon sosyal la li kapav, si li ase politize otur enn program kuma LALIT ena, donn perspektiv, donn lespwar pu lavenir. Sa teren sosyal la inportan pu sa rezon la. Samem kifer nu devlop demand lor sa kestyon la. Dan program LALIT, nu inklir demand lor kestyon sosyal, osi byen ki ekonomik. Nu inklir demand demokratik, osi byen ki ekonomik ek politik.

Internasyonalism

E, etan done nu kone ki li pa zis enn kriz Moris, li enn kriz internasyonal, enn kriz mondyal, nu bizin devlop lyen ek parti politik enpe kuma numem dan lezot pei, parti politik ki pe travayer enn nuvo sistem ki met-ankestyon sa kontrol prive lor later, lizinn, lotel, labank.

Depi lontan nu ena lyen ek buku parti, enpe partu dan lemond. Li inportan pu travayer kone ki nu dan enn lalit internasyonalist. E lavey Fet Travay, li bizin vinn par divan dan nu azanda, parski Fet Travay, li enn fet par exelans, internasyonal. Si travayer inn gayn aki ki finn gayne zordi, kuma konze piblik, meyer kondisyon travay, drwa sindike, li finn vinn par lalit politik, onivo tu pei, osi byen ki onivo nasyonal. Dan kad Premye Me, li inportan met a lavanplan neseseite sa lalit internasyonal la. Nu bizin etabli lyen osi solid ki posib pu ki nu kapav plitar ena kordinasyon aksyon.

Dan sa sityasyon la, dan bann zur ki pe vini, pu sa Premye Me la, li enn lokazyon pu nu gete kimanyer enn sityasyon kriz kapav ed nu devlop ase mobilizasyon, ase konpreansyon enn program an komen, pu ki lor baz sa program – dan nu sekter, nu landrwa – nu elarzi sutyen pu LALIT e nu politik. Nu dan LALIT, nu pa trov li sifi pu zis “desann lor lari”. Enn apel pu desann dan lari, tukur, li kapav al dan nerport ki direksyon.

Dan Mwayen Oryan dimunn finn desann dan lari, wi. Me, seki nu pu truve, se kot pena enn program politik ki devlope byen vit, ubyen ki ti deza an-preparasyon, mobilizasyon pu rekipere byen vit. Li pa pu amenn gran progre. Li pa pu permet enn vre demokrasi, ki permet travayer garanti tu sa drwa par li. Fode kan nu desann lor lari, nu pe deza an-prosesis konpran nu Program, so analiz, so bann demand, e kimanyer so mobilizasyon pu amenn sanzman an profonder.

Alain Ah-Vee finn lerla uver deba dan lasal.

Deba

Ti ena enn ertan deba. Bann size ki ti tuse ti inklir, kimanyer brans enn neseseite, parski tule semenn ansam dimunn pe konpran politikay ase pu fuy so sinifikasyon politik ek ekonomik anba li. Ena partisipan ki finn koz

lor difikilte kan enn Lopozisyon li pe rod lokazyon pu rant dan Guvernman. Dimunn finn koz lor kimanyer patron, dan sa lepok la, li kree somaz, lerla li amenn travayer lot pei, e travayer Moris al travay lot pei, zot osi. Enn travayer konstrikasyon ti koz lor kimanyer ena problem health and safety, e kan u proteste u riske perdi plas. Enn manb inn dimande kimanyer rezud problem la, alor. Lerla, sa ti uver lespas pu buku deba lor stratezi.

Enn manb ti dir kimanyer depi enn bon but letan, travayer finn panse ki swa Misye Sindikalis, swa Misye Depite, swa Misye Finlay Salesse, buku dimunn depi enn bon but letan, finn panse ki sa bann individi la pu sov zot. Zot nepli krwar ki par mobilize ansam kapav sanz kiksoz, ubyen mem “gayn kiksoz” san sa bann “gran gran dimunn” la.

Enn dimunn finn dir kimanyer dan serten lepok travayer konpran ki, si nu ule rezud problem travay, nu bizin organiz nu pu nu rezud li lor sayt. Bizin ena sindika lor sayt (li numem), bizin ena delege lor sayt. Dusman dusman, atraver reyn Aneerood Jugnauth, atraver trazektwar MMM, dimunn finn ariv santi ki “Non, Depite pu rezud sa an-esanz pu nu fidelite, Sindikalis pu rezud sa an-esanz pu nu fidelite, Radyo Prive pu rezud nu problem, individyelman”. Me, seki inportan se sel fason rezud problem lamas dimunn se par lamas dimunn organize li-mem. Sa, malerezman dusman dusman finn perdi. Nu dan enn lepok difisil. Tu sindika ena chekoff. Dimunn dan sindika, li siyn enn form, patron dedwir so larzan, donn sa dan lame sindika. Sindika kapav zame vinn divan travayer. Sindika kapav zame vinn lor sayt. Travayer so kotite li vini dan biro atraver patron. Tand ki gran problem ki ena zot onivo sayt. Nu bizin gete kimanyer e natir sindika inn sanze, zot tu finn vinn birokrat, e osi latitud travayer finn sanze. Travayer nepli telman krwar ki

solisyon se met latet ansam. Travayer krwar ki so problem li enn problem individyel ki li ena. Li sonn “Expalik u ka”, lerla enn zurnalist telefonn patron la, e patron la dir “Mo pu fer leneser, fer sa travayer la vinn get mwa.”

Enn fam partisipan ti dimande kifer dimunn telman ule larzan zordi. Enn manb finn reponn ki petet seki pli vre se nomb dimunn ki finn rant dan landetman, amizir kredi finn vinn fasil e lavi difisil. Sa poz enn problem, enn problem ki travayer truve kuma enn problem individyel. Li, li dwa pu so lakaz. Li, li dwa pu so frizider, pu so mibilet. E zot zafer esansyel. Kan li pans pu mobilize ansam, pu organize, li vremen per li perdi so plas travay. Interven la finn dir “Nu pa pe dir li *bon* ubyen li *move* pu pran det, me li enn fe. Laplipar

travayer andete tultan. E sa li ena lefe lor seki li pu fer ubyin pa fer.

Deba ti kontinye lor kimanyer enn program kree, pe tultan devlope, pe fane, pe al partu, pe gayn plis ek plis dimunn ki ader ar li. Ena manb ki finn koz lor linportans lang maternel dan sa prosesis la. Lezot finn koz lor linportans brans, Komisyon LALIT, tu kominikasyon enn parti avek lamas dimunn, e prosesis inifikater enn Program kuma nu Program LALIT. Nu finn koz lor lezot program lor tem spesifik. Ena Program JUSTICE, ki finn kree pandan 10 an apre lamor Kaya ek lemet ki sa finn provoke, enn program kree atraver mobilize viktim, prizonye, fami dimunn mor dan kaso, atraver zot temwayaz, atraver analiz avoka lor manyer ki tortir fer, atraver konpran ininite

Leta, e kimanyer profesyonel ek intelektyel kuver, e viktim onte. Ena osi Nuvo Manifesto Fam, ki apre 35 an MLF so lalit, ek enn an reynion kartye ar fam, MLF finn fek lans enn program pu lalit fam. Ena Sart ki *Fron Komen Sekirite Alimanter* finn kree, pandan enn an reynion ek analiz enn dizenn lorganizasyon ansam. Ena 2 Sart lor langaz maternel ki LPT, ansam ek enn 25 lezot lorganizasyon finn devlope. Plis ena LALIT so program lor *Lekoloji*, lor *Ledikasyon*, lor *Lasante*, lor *Fam*, lor *Laliberte*, lor drwa travayer, lor lenerzi renuvlab, ek plis ki tu lor enn lekonomi alternativ. Enn program politik li anglob tu sa bann program la, e li gete kimanyer zet enn pon ant asterla ek miz anplas enn tel program.

NON a Caterpillar IBL

An Fevriye, LALIT ti avoy enn let IBL pu dimann li aret import masinnri mark Caterpillar. Rezim Izrael pe servi buldozer sa mark la pu perpetye so lokipasyon ek kolonizasyon Palestine. Nu dir IBL bizin rod masinnri alternativ pu ki li pa vinn konplis ar politik kriminel Izrael dan Palestine.

Partu dan lemond pe devlop solidarite politik ki efikas pa zis simbolik, ar lalit lepep Palestinyin. Nu bizin elarzi kanpayn a boykot total kont Izrael lor tu plan, ekonomik, politik, diplomatik, akademik e kiltirel, parey kuma ti ena alepok kont rezim Aparteid Sid Afrik.

LALIT finn deza pran bann linyativ kont prodwi sorti Izrael kuma zoranz Jaffa, Sulevman popiler dan Mwayin Oryan pu donn enn nuvo dinamik lalit lepep Palestinn

Kriz dan Zonn Euro

Apre Lagres, Lirland, asterla se Portigal ki finn fer bankrut, ek bizin plan sovtaz Linyon Eropain pu ki so lekonomi pa ekrule. Bann plan sovtaz dan sa bann peyi la resanble Plan Azisteman Striktirel ki FMI ti pe impoze lor buku peyi kuma Moris dan bann lane 80 ek 90: diminye depans piblik, privatiz tu seki kapav privatize, fer travayer sarye tu fardo pu kriz kapitalist. Klas travayer, muvman zenn ek fam pe reziste dan sa bann peyi lerop kot pe impoz losterite.

Kan lekonomi lerop rant dan kriz, peyi kuma Moris ki depann buku lor exportasyon ver lerop, lor turist depi lerop, afekte buku. Me isi usi se travayer ek dimunn mizer ki bizin sarye tu fardo.

Eski pa finn ler pu nu met an kestyon sa kalite lekonomi ki expoz nu a tu problem ki gayne dan sistem kapitalist mondyal: dan buku lezot peyi klas travayer pe met an kestyon sistem ki fer travayer peye pu kriz dan sistem patron.

RODRIG

REYNON LALIT MARECHAL

Manb LALIT Rada Kistnasamy ek Roland Fozoo
ti fer reynion ar elver Rodrig

Dan mwa Mars, ti ena enn renyon konzwin LALIT avek elver dan rezyon Marechal, Rodrig. Li ti enn renyon kot elver finn konn lor travay ki LALIT fer e kuma li enn parti politik ki diferan depi lezot parti.

Elver dan Marechal finn sulev bann difikilte swivan:

Dan kontex kriz alimanter, elver pe prodwir lavyann, dile, pu nuri popilasyon, me pa gayn ase sipor depi Gubernman Santral ek Gubernman Rezyonal pu ankuraz zot dan sa travay elvaz. Distribisyon *cowfeed* sibvansyone, li byin dezorganize, pa

parey kuma avan, kot ti byin planifye avek bann sant distribisyon dan diferan rezyon. Asterla distribisyon pe fer lor kes kamyon, e si elver rate, li bizin al aste *cowfeed* pli ser dan labutik.

Ena problem kan zaimo al manz plantasyon. Elever pe dimann ki Gubernman fer patiraz pu zaimo e anmemtan plant foraz. Sa devlopman la pu usi diminye konfli sosyal ant dimunn ki ena zaimo ek planter.

Problem dilo, li enn problem anpermanans e pu elver ek planter dan Rodrig. Gubernman ti bizin ranz ladig pu kapte delo, e

met baraz otur rezerwar dilo potab. Ena dilo polye kan zaimo tonbe e mor dan rezervwar ki pena baraz.

Problem somaz li grav dan Rodrig. Pena sekter ki kapav kree sifizaman lanplwa pu zenn ki pe kit lekol. Avek difikilte elvaz ek plantasyon, zenn pe dekuraze e ena buku ki pe vinn Moris pu rod travay. Me dan Moris, lavi pa pli fasil.

Reynon finn klotire avek enn prezantasyon REVI LALIT, kuma enn mwayin pu fer tann lavwa elever, planter, peser, travayer ek dimunn mizer.

Avan renyon Marechal

RODRIG

“BATO PUBEL” DAN PORT MATHURIN

Dan larad Port Mathurin ena enn bato abandone
ki bann lotorite pe les flote kuma enn sinbol zot insusyans.

Dan Rodrig tu dimunn apel li “bato pubel”. Anfet so vre nom se *Alize*. *Alize* li enn batolizinn. Minister Lapes ki ti amenn sa dan Rodrig. Minis Vonmally dir sa pu permet peser Rodrig vann zot pwason. Bato la sipoze proses pwason e export li Lerop.

Paret ki bato la inn vini san ki *Rodrigues Regional Assembly* okuran. Dapre ansyen Sef Komiser pena okenn korespondans lor sa zafer la ziska li demisyone. Kuma lot guvernan pran plas Alize inn rant Rodrig.

Dan Parlman Rodrig sef komiser ti dir ena enn *joint-venture* Morisyen/Franse ki pe kre enn sosyete pu zer proze la. Li pa inn resi dir si enan aplikasyon pu proze la avan bato la vini.

Alize li enan 47 an. Paret li vid. Penan okenn ekipman abor. So kapitenn inn ale. Enan de trwa marin Malgas lor la.

Dan Lasanble Moris Premye Minis pe dir ki bato la pa an reg.

Dimunn dan Rodrig pe poz buku kestryon lor sa Bato la. Kan li ti vinn Rodrig an Zanvye,

Minis ti dir li pu kumans travay dan de mwa, me ziska ler li anplas.

LALIT dir Guvernan Santral ek Guvernan Rezyonal dan Rodrig bizin vini avek enn plan serye lor kuma pu devlop lindistri lapes. Enn plan ki viz pu kreasyon lanplwa, asir prodiksyon pwason pu repiblik Moris ek eksportasyon.

Zed

LAVI KLAS TRAVAYER PESER ST BRANDON

Lavi peser St Brandon pa fasil. Travayer konpayni Raphael rakonte kimanyer lor lil Raphael kot zot reste dan “ward” laba, travay kumanse gramatin boner ver 5.45 gramaten, travay ziska 1p.m.- 2p.m. Ena 2 peser lor sak pirog ki sorti tule gramaten pu al tir pwason. Zot gayn lapey dapre kantite kilo pwason ki tire. Pu diferan kalite pwason, beri, kapitenn, kordonye, ena diferan pri. Met pwason ek orit sek osi. Ena pwason pey Rs 12 par kilo, ena pwason pey Rs 15 par kilo. Kan pa reysi tir pwason, pa gayn nanye. Travayer peser dir kan get pri pwason kan vann li dan magazen, truve sa pri ki pey peser ki expoze pu al lapes sa pwason-la, li byen feb. Konpayni fer buku larzan lor latet peser. Lor la, peser bizen aste so prop laliyn, so prop lamson, diplom, tu so lekipman limem. Konpayni pa donn lekipman pu travay. Li pa donn zile sovtaz nanye. Kote sekirite ena gran problem, travayer dir. Laba lor lil Raphael, pena dokter, pena infirmye. Kostgard ki bizin amenn dimunn Moris par bato kan ena blese u malad grav. Pena elikopter nanye pu irzans. Sa li enn gran problem.

Travayer laba bizin pey ser pu telefonn Moris. Korl li kut Rs50 minit pu servi telefonn satelit dan biro. Si depas 1 minit, li vinn Rs100 korl anplas. Arive, zot dir, kan fami telefone pu anons mortalite, pa donn zot nuvel tutswit. Ti bizin ena enn sistem pu ki travayer peser kapav gard kontak avek fami, zot dir.

Lavi lor lil Raphael, li byen diferan avek lil Moris. Peser laba bizin aste tu seki li bizin pu viv, dan labutik. Enn sel labutik ena laba. Travayer bizen aste tu so manze, ziska so bonbonn gaz, so deksi, so katora tu dan sa labutik-la. Pa servi larzan laba. Kup kas depi lor lapey travayer pu aste komisyon labutik. Dilo ki servi lor lil Raphael, li dilo lapli. Sakenn gayn enn kota dilo tulezur. Dilo pu bwar, sa bizin aste dan butey. Kuran li vini par zenerater. Ala kimanyer lavi travayer peser lor lil Raphael, St Brandon derule.

R.L.

KESTYON EXTRA-PARLMANTER: KARGEZON ROS PU DIEGO GARCIA?

Eski Guvernman Moris konplis avek baz Ameriken?
Kot pe amenn sa bann salan ranpli ar gro gro ros?
Pu ki travay sal?

Eski Preme Minis pu donn Parlman detay lor ki ete sa sarzman ros lor platform enn bato dan Larad Port Louis Mars ek Avril 2011, an partikilye:

a) Nom bato ki pe transport ros depi Moris? Eski li Bato Tug *Tamaraw* ek Barge *S-7000*? Eski li afrete par Scott Shipping?

b) Komye kamyon ros (eski Preme Minis kapav konfirme si 40 kamyon ros li enn estimasyon rezonab? Eski Preme Minis kapav konfirme si 7,000 tonn ros enn sif rezonab?)

c) Eski Preme Minis kapav inform Parlman ki konpayni pe

vann sa kargezon ros? Eski Guverman Moris ena kit kontrol lor sa exportasyon la ?

d) Eski Preme Minis kapav dir Parlman si sa kargezon ros pe al Agalega kot ena travo ubyin Diego Garcia kot Lamerik pe expann so instalasyon militer e so fasilite nikleer?

e) Si destinasyon bato ros se Agalega, eski Guvernman Moris kapav presiz natir developman dan Agalega?

f) Si destinasyon se Diego Garcia, eski Leta Moris kapav explike kifer li, ansam avek sekter prive pe kontribiye dan

expansyon masinnri militer enn pwisans ki okip teritwar Moris ilegalman. Eski Preme Minis kapav explike kifer Guvernman Moris ek sekter prive pe partisip dan invazyon militer e lokipasyon bann pei avek lekel Moris pa an-ger? Eski Preme Minis kapav konfirme si so guvernan an konesans dekoz pe vyol *Trete Pelindaba pu Enn Lafrik San Nikleer*?

g) Eski Guvernman kapav konfirme si bato inn fini ale 3 fwa, ek res enn sel vwayaz?

DIEGO GARCIA

KOYNN BIOT ZET LABU LOR MARYAZ RWAYAL

Prins William, garson eritye Larenn Dangleter pe marye avek Catherine Middleton Vandredi 29 Avril 2011. Leta Britanik finn donn lakor pu enn konpayni prive apel *Pobjoy Mint* tir 2 seri koyonn pu komemor sa maryaz rwayal.

U ti pu kwar kan de zenn pe marye, u ti pu swet zot bonn sans dan lavi. Me Larenn e Leta Britanik finn swazir pu leg zot enn leritaz lur kolonyal. Tule 2 koyn komemorativ zot glorifye 2 koloni. Enn koyonn komande par Trezor Lil Falklands ki Larzantinn pe revandike. Lot la li konsern nu aköz li konsern *British Indian Ocean Territory* (BIOT), enn fabrikasyon Britanik pu kup Chagos depi Moris ilegalman, kan ti donn Moris Lindepandans an 1968.

Koyonn par *Pobjoy Mint* ena foto kup rwayal, enn kote avek lezand “PRINCE WILLIAM AND CATHERINE MIDDLETON WEDDING 29 APRIL 2011”, e Larenn Elizabeth, lot kote. Lor koyonn BIOT ena lezand “ELIZABETH II 2011 BRITISH INDIAN OCEAN TERRITORY”, anba foto Larenn Elizabeth.

Apré *Orders in Council* par Larenn pu anpes Chagosyin return Chagos, sa koyon BIOT vinn sey lezitimiz politik Leta Britanik vizavi bann Chagosyin e vizavi Leta Moris. Chagos form parti teritwar Repiblik Moris. Se depi baz militer Amerikin Diego Garcia dan Chagos ki Amerikin lans so bann atak kont popilasyon sivil dan Afganistan, Lirak. Alor nuvo marye rwayal pu ena pu sarye enn pwa byen lur: responsabilite pu politik kolonyal e politik imperyalist Angle ek Amerikin.

MEM ZUR, 29 MARS, GUAM EK DIEGO

TRANBLEMAN-DETER

Dapre biltin USGS (U.S. Geological Survey) pibliye lor so sayt Mardi 29 Mars 2011, ti finn ena 4:58 tanto enn tranblemandeter avek magnitud 4.8 dan rezyon Chagos, 362 mil depi Norwes Diego Garcia, kot ena enn baz milter Amerikin.

Mem biltin raport enn lot tranblemandeter a 6:03 gramatin avek magnitud 5.0 dan rezyon Guam apepre 79 mil depi Haganta kapital Guam. Lor lil Guam usi ena enn baz militer Amerikin.

Sa li byen trakasan kan nu kone ki trambleterdeter e tsunami devastatris dan Zapon 2 semenn de sela, ti finn provok tsunami osi lwen de li ki rezyon Guam. De sumarin nikleer Ameriken *USS Houston* and *USS Corpus Christi* finn large depi zot muyaz.

Dapre temwanyaz ofisyel Lamarinn Amerikin, finn pran 5 a 6 zertan pu resi re-amar sa 2 sumarin la.

Nu demand pu ferm baz militer li pe vinn ankor plis irzan.

Surs : http://earthquake.usgs.gov/earthquakes/recenteqsww/Quakes/quakes_all.html

Surs : <http://www.guampdn.com/article/20110312/NEWS01/110312005/UPDATE-Tsunami-shook-two-Navy-subs-loose-from-moorings-tugboats-recovered-submarines-without-damage>

Larisi: Rezerv lor Diego

Le 14 Mars, Larisi formelman adopte Trete Pelindaba ki dekret Lafrik enn Zonn Libere de Zarm Nikleer, me avek enn rezerv lor Diego Garcia. Sa rezerv la demontre pozisyon byen danzere dan lekel Leta Moris met limem kan li kontiyn dir ki li akey baz militer nikleer Diego.

Parlman Larisi (Duma) finn dir ki si USA/UK servi zarm nikleer depi lor Diego Garcia uswa otur Diego, uswa si zot alye depann lor sa bann zarm la, Larisi pa pe respekte Trete. Vis-Minis Zafer Etranzer Larisi Rybkhov finn dir ki sa Trete-la “pa aplike a baz US Diego Garcia (enn zil dan arsipel Chagos, dan Losean Indyen).” Li finn dir ki zot “rezerv” li inportan pu zot “prop sekirite dan sityasyon kot itilizasyon potansyel zarm nikleer li posib” (ITR-TASS).

STRATEZI DIEGO GARCIA

LALIT CHALENNJ GUVERNMAN

Pu tro lontan Leta Moris finn tro kapon
pu li konfront lax UK-USA, e asterla, kan li kumans azir timidman
li pe gard so stratezi “sekre”.

Dan enn let, LALIT finn chalennj Premye Minis, Dr. Navin Ramgoolam, pu fer Guvernman so stratezi lor Diego Garcia ek Chagos vinn piblik. LALIT finn, osi, fer enn lapel pu inskrir enn Rezolisyon Lasanble Zeneral Nasyon Zini, e pu respekta dat limit pu li rant dan prosin sesyon. Akoz katastrof nukleer ki pe arive dan Zapon, LALIT finn fer enn lapel Guvernman pu rann piblik kalandriye pu dimann inspeksyon depi Nasyon Zini dan kad nuvo Komisyon pu fer respekta Trete Pelindaba. Ala konteni sa let la.

27 Mars, 2011

Ser Misye Premye Minis,

Nu pe ekrir ou parski nu konpran ki zordi ena enn “*task force*” ki su biro Premye Minis ek ki an-sarz stratezi Leta Moris lor isyu Diego Garcia ek Chagos.

Nu pe ekrir pu dimann lasirans ki u Minister, ki diriz sa “*task force*” la asterla, pe anfet inskrir enn Rezolisyon dan Lasanble Zeneral Nasyon Zini pu gayn sutyen politik lor revandikasyon suverennte Moris ek, anmemtan, a-traver sa rezolisyon la, dimann Lakur Internasyonal Lazistis (ICJ) dan la Haye, pu examin sa kestyon la ek rann enn “*lopinyon*”. Sa pu met Moris dan enn pozisyon politik ek legal, byen for. Nu osi dimann lasirans ki pa pu rat dat limit pu bann rezolisyon rantre. Ek ki, kuma

rezolisyon vinn lor azanda, ki apre, Guvernman napa, su presyon depi bann Leta pwisan ki pe okip, ilegalman, Diego Garcia ek Chagos, retir Rezolisyon la depi azanda. Se sa ki nu finn aprann finn arive dan lepase.

Sa li nu premye reket.

Nu dezyem reket se ki u rann piblik kalandriye met konplint su *Trete Pelindaba Pu enn Lafrik san Zarm Nikleer*, asterla ki sa Komite (*Komisyon Lafrik lor Lenerzi Nikleer - AFCONE*) la finn met dibut ek ki Moris manb sa Komite la. Piblik bizin informe kan exakteman AFCONE pe vinn operasyonel. Asterla ki trazedi dan santral nukleer Fukushima dan Zapon, pe vinn evidan, li inportan ki Lafrik fini ar bann zarm nukleer. Nu byen kone ki trwa sumarin nukleer dan baz US dan Guam, finn detase depi zot muyaz pandan enn resan tsunami. Larisi so “*exepsyon*” ki li finn rann piblik kan li ratifye Trete Pelindaba fer nu rapel a ki pwen li grav pu nu kontinye viv avek sa baz militer ki truv lor nu teritwar la.

Sa amenn nu a nu trwazyem propozisyon. Nu panse ki dan kontex enn reform konstitusyonel, Moris bizin swiv lexanp pei kuma Ekwador ki finn interdi tu bann baz militer etranze depi so later ek lamer dan zot Konstitusyon. Nu sutenir Guvernman so lintansyon form enn lasanble rezional pu Chagos.

Nu ule, anmemtan, fer resortir ki nu konvinki ki lefet ki Guvernman pe mintenir so stratezi sekre pe amenn, anfet, enn gran risk

ki Leta Moris gayn mwins sutyen olye plis. Se transparans ki pu ede pu gayn sutyen dan Moris ek deor. Par kont, Leta Britanik ek ladministrasyon Ameriken ena lintere pu kontinye gard sa vwal sekre ki zot inn konn mintenir otur Diego Garcia ek Chagos. Par examp, nu dan LALIT, nu finn arive konstrir enn gran rezo sutyen pu lalit pu dekolonizasyon konplet (setadir re-inifikasyon Repiblik Moris), fermtir baz (ek netwayaz ekolojik ek swin lanvironnman), ek drwa de retur avek reparasyon pu bann Chagosyen. Sirtu, nu an kontak avek bann gran lorganizasyon dan Langleter ek Lamerik ki kapav met presyon lor zot prop Guvernman. Si stratezi Guvernman kontinye res sekre, nu pu kapav mobiliz mwins sutyen.

Nu pe swiv bann preparasyon kuma zot pe al delavan pu larbitraz Guvernman Moris su UNCLOS (*United Nations Convention on the Law of the Sea*), Konvansyon Nasyon Zini lor Drwa de Lamer, ek nu anvi re-dir ki sa taktik la, tusel, li konport enn risk, ek ki li bizin mars ansam avek enn Rezolisyon Nasyon Zini ek enn Lopyon depi Lakur la Haye.

Sinserman,

Lindsey Collen
Pu LALIT

Tradir: SC

POLITIK LANGAZ MATERNEL

RESERS E FAKS v/s IDEOLOZI DEDRWAT

Kan finalman Guvernman rekonet langaz Kreol Morisyen,
bann reaksyoner rabat lor tu kalite argiman farfeli.

LALIT reponn.

Lindepandans 2011. E finalman zordi Leta pe rekonet langaz Kreol ek Bhojpuri.

Langaz maternel lamas dimunn oprime, kan li rant dan domenn formel ek politik, li ariv, par sa fe la, remet ankestyon puvwar. Epannwisman langaz maternel vinn sakuy balans puvwar existan. Li vinn donn lafors seki oprime vizavi opreser. Sa li normal. E li normal ki sa nuvo lavwa pu dimunn oprime la, li, a son tur, deranz serten dimunn, anpartikilye sa poyne dimunn ki benefisyé, ubyen krwar zot benefisyé, depi status quo. Suvan sel ti lavantaz ki zot detenir, ubyen krwar zot detenir, se enn metriz relativ lor langaz Franse Angle, langaz kolonyal.

Me, si li normal pu 2-3 intelektuel reaksyoner persiste defann status quo kan zot agase par sa sanzman la, li pa tro normal pu zot vinn etal zot linnyorans an piblik, ki li dan lagazet, ki li lor radyo. Avan zot oz vinn koz kont langaz Kreol ubyen Bhojpuri, avan zot oz insilte langaz maternel dimunn, zot ti kapav omwen reflesi sipa zot pa pe sufer sindrom “the arrogance of ignorance.” Parski anfet zot pe devwal zot linnyorans total lor dernye 30-50 an resers lor kestyon langaz imen.

Par exanp, la, an 2011, nu truve ki pe ena serten sanzman inportan ki fini arive e pe kontiyn arive zordi. Sa li aköz travay politik konstan anfafer langaz

maternel. LALIT finn persiste kont politik Travayis, PMSD, MSM ek MMM kan zot finn kontiyn opoz introdiksyon langaz maternel. Me, presyon tro for asterla, pena bare, Kreol ek Bhojpuri pe fini kumans rant dan domenn formel. Pena okenn parti politik ki kont asterla. Preske tu dimunn dan pei dakor. Preske tu dimunn kontan. Me, enn-de intelektuel res “kont”. Amizir zot akile, zot argiman vinn pli farfeli, pli reaksyoner.

Anu konstat bann avanse ki pe ena. Anu get bann fe.

Ena enn Lakademi Kreol Morisyen. Li egzis. Ena enn Lortograf Kreol Morisyen. Li egzis. Ena enn text gramer debaz pu profesor primer pe finyole la, la, la. Travay teorik lor gramer Kreol deza byen lwen. Ena zis pu lir Dr. Dany Adone ek Dr. Fabiola Henri. Purtan, bann reaksyoner pa lir. Anfet, premye liv Gramer ti pibliye an 1880, 131 an desela!

Ena prodiksyon intelektuel kote filozofik, lingwistik ek biolojik fini fer par Prof. Derek Bickerton. Li finn etidye size difisil: “Ki ete syntax langaz imen an term biolojik, kot li sorti an term evolisyon”. E so explika syon lor nesans bann langaz Kreol li pli tenas. Kapasite imen pu kree enn nuvo langaz byen vit fasa enn katastrof sosyal kuma esklavaz, li egzis. Sa osi finn pruve. Purtan dimunn rabas tut sort kalite zistwar farfeli lor

nesans langaz Kreol. Pli pir, ena fann konfizyon ant langaz ek lekritir. Zot pa konn ladiferans. Pli pir ankor, ena mentenir ki Kreol pa mem enn langaz. Si li pa enn langaz, abe, lerla nu nu pa dimunn? Ala, vyolans ki pe fer nu ar zot argiman fasizant.

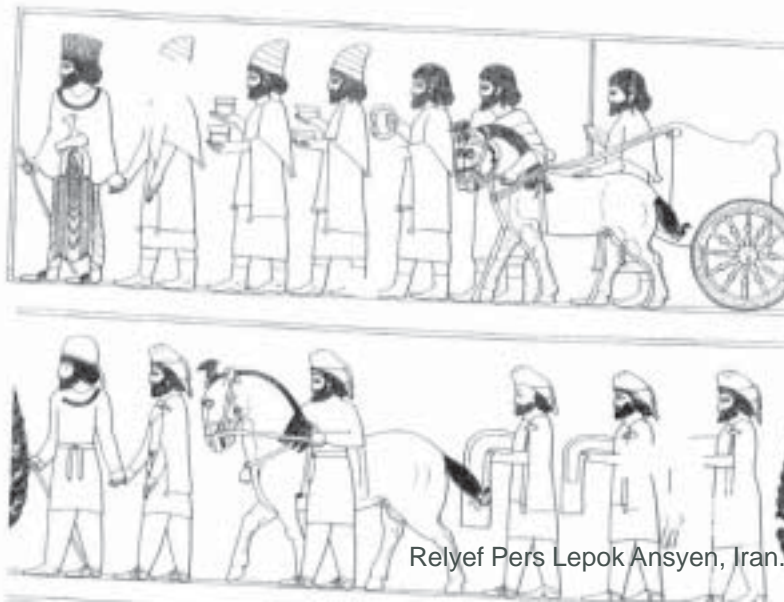
Ena osi travay Emmanuel Richon lor riptir lexik ant Franse ek Kreol, e sa riptir la li dat depi nesans langaz Kreol.

Ena travay syantifik ki finn fer lor ditor ki Leta fer zanfan kan siprim langaz maternel, langaz natirel, dan lekol. Ditor la finn pruve. Li fer ditor, ant ot, devlopman intelektuel zanfan.

Ena travay Prof. Jim Cummins lor dezavantaz ki tu zanfan sufer kan inpoz langaz etranze kuma medyom. Sa deprivasyon ki zanfan sibir li anfet anpes zanfan aprann Angle-Franse byen. Resers pedagogik montre ki lekol bizin furni 6 - 8 an Angle-Franse kuma size avan kapav montre Matematik, Syans, Ekonomiks dan sa medyom la – sanki obliz zanfan ena rekur a aprann par ker.

Ena travay par Prof. Tove Skutabb-Kangas ki indik gravite ditor ki Leta fer si li azir dan enn fason pu eradik langaz maternel, ubyen mem pu marzinaliz li, sirtu dan ledikasyon.

Ena resers lor inperyalis lingwistik fer par Prof. Robert Phillipson, resers ki ‘talk-of-the-town’, sanki sa 2-3 aryergard anti-langaz maternel mem okuran.

Relyef Pers Lepok Ansyen, Iran.

Ena Fayndings Hearing LPT an 2009 ki pruv sa ditor ki fer zanfán. Sa osi, sa bann intelektiyel dedrwat pa kone.

E depi plis ki 50 an, UNESCO, lor baz letid syantik, fini pran pozisyon kler, fini dir tu Guvérnman opuvwar dan lemond, fini dir tu parti politik dan lemond, ki li meyer servi lang maternel kuma medyom dan lekol. Sa osi, ena intelektiyel dedrwat pa kone. Li posib sa?

Me, malgre tu sa gran lavanse pu langaz maternel, Leta tuzur oprim Kreol ek Bhojpuri.

Malgre Lindepandans depi 1968, langaz tu dimunn koze (92%, omwen, koz Kreol ek Bhojpuri) ankor, ziska zordi, kareman interdi: dan Parlman, kot Rezistrar Lasosyasyon, dan Lakur Siprem, dan serten domenn dan Servis Sivil, dan Lekol. Li grav. Ki Travayis dir lor la? Ki MSM dir? Ki PMSD dir? Ki MMM dir? Dan LALIT nu kler lor la. Nu dir introdir langaz maternel dan tu sa bann domenn la.

Me, anu retabli bann fe debaz.

Fe Nimero Enn: Langaz Kreol ek Bhojpuri egziste. Bel e byen. Li pa okenn de ideoloji. Li enn fe.

Fe Nimero De: Kreol ek Bhojpuri egziste an ekri, e sa, depi lontan. Sa osi, li pa ideoloji. Li enn fe.

Fe Nimero Trwa: Personn pa pe inpoz Kreol lor bann dimunn

ki koz li, ni lor dimunn ki ekrir li. Okontrer, pe inpoz langaz kolonyal lor nu.

Fe Nimero Kat: Plis ki de-tyer dimunn Moris anfaver introdiksyon langaz maternel dan domenn formel ek piblik. Li pa ideoloji sa. Li statistik. Li enn fe ki zis enn minorite dimunn tuzur anfaver kontiyn inpoz langaz etranze lor zanfán dan lekol, dan Parlman, dan biro Rezistrar.

Zordi, ena tro buku prev anfaver langaz maternel. E li pe rantre asterla, dan tu domenn.

Asterla, anu gete kisannla pe fer “ideoloji”. Ala enn-de lexanp “ideoloji” dan sa deba la: “Kreol ek Bhojpuri pa langaz ditu”. Sa fraz la li pir ideoloji. Li pa zis enn lopinyon. Li enn lopinyon erone. Li enn restan prezize rasist depi lepok kolonyal. Lide ki langaz Kreol ek Bhojpuri zot swadizan “langaz inferyer”, ubyen zot “langaz mal-devlope”, ubyen zot “langaz vilger”, ubyen zot “langaz zis oral”. Sa, osi pa bann fe ditu. E zot pa nerport ki “ideoloji”. Zot ideoloji dedrwat. Pu pa dir extrem drwat.

Tusala, nu, setadir tu dimunn eklere, bizin gard an-tet, kan sa 2-3 aryergard pe sey blok progre ki sa nuvo realite reprezante.

LALIT, 9 Mars, 2011

Lartik pibliye dabor dan paz Forum, Le Mauricien dan kad Lindepandans.

LALIT AN AKSYON

Nuvo brans dan Rodrig

An Mars, manb LALIT Rada Kistnasamy ek Roland Fozoo ti Rodrig, kot zot ti donn kudme met enn brans LALIT dan Rodrig. Zot finn fer enn seri reynon ek travay dan Rodrig ki bann sinpatizan LALIT laba dir ti “inspiran”. Pu ena sirkilasyon *Revi LALIT* regilyerman dan Rodrig, ek kontribisyon depi sinpatizan Rodrig regilyerman dan Revi. Sa travay la finn ed nu aprofondi analiz lor sityasyon dan Rodrig ek finn anmemtan ed nu pu integre Rodrig dan tu laspe nu travay politik. (Get lartik lor Rodrig dan REVI LALIT).

Manb LALIT dan manifestasyon sindikal

Manb ek sinpatizan LALIT finn partisip dan tule 3 manifestasyon sindikal ki finn ena an Mars ek Avril. Seki nu tu finn obzerve, se ki, malerezman, birokrasi sindikal pena kapasite, ni lintere pu met delavan demand apropiye ek koeran ki pu mobiliz ek ranforsi klas travayer fas-a kriz dan sistem kapitalis. Okontrer zot mine par lager birokratik, kuma kompetisyon pu kisannla lider, kisannla kontrol “plis zom”, brakonaz, etc. Sa finn fer nu realiz ankor plis linportans mobilizasyon politik lor baz enn program *politik* ki kapav chalennj sistem kapitalis, montre sime ver sosyalism.

Kozri lor sityasyon politik Pakistan ek Afghanistan

An Mars, manb ek sinpatizan LALIT ti ena privez pu ekut Ahmed Khan, militan sosyalist ki ti grandi Pakistan ek ki ti aktif politikman laba, explik andetay lor listwar politik Pakistan ek Afghanistan pu ed nu konpran sityasyon aktyel laba. So diskur ti enn turdefors. Ena enn rezime so diskur dan sa REVI la ek lor nu websayt.

Sesyon lor “Lasanble Konstitiyant”

Dan kontex sulevman dan Mwayin Oryan ek Nor Lafrik, le 3 Mars, LALIT ti fer enn sesyon spesyal lor demand pu Lasanble Konstitiyant, enn demand tranzisyonel byen dinamik ki finn ne dan mobilizasyon popiler sirtu dan Tinizi. Bi sa sesyon la ti pu konpran diferan form Lasanble Konstitiyant ki finn sorti depi muvman demas dan listwar, ek gete kimanyer sa demand la kapav ede dan proses ver sanzman revolisyoner. Ti ena diferan papye: enn pu konpran filozofi Lasanble Konstitiyant, par Ram Seegobin, ek diferan form li kapav pran, enn pu analiz Lasanble Konstitiyant ki fek ena dan Ekwador (par Lindsey Collen), enn pu analiz demand pu lasanble konstitiyant dan lepok Revolisyon Larisi (Rajni Lallah ti introdri li), ek enn dernye pu gete sipa ti ena kiksoz kuma enn lasanble konstitiyant dan Vietnam ek Kiba (Ragini Kistnasamy). Ti ena deba anrisesan apre. (Plis detay dan sa REVI LALIT, get lartik.)

Workshop Komisyon Diego

Le 12 Mars, zur lindepandans, Komisyon LALIT lor Diego finn zwenn pu organiz enn nuvo swivi gran konferans pu liber Chagos ki LALIT ti organize an Novam lane dernyer. Komisyon finn prepar enn epdeyt lor bann gin ek sanzman lor kestyon Chagos ki finn avoy tu dimunn ki finn adere a kanpayn LALIT. Kapav lir epdeyt la lor nu websayt.

Priz de pozisyon LALIT lor “Ki solisyon pu lenerzi”?

Le 19 Mars, Komisyon LALIT lor Lanvironnman ek Lenerzi Renuvlab ti zwenn pu diskite katastrof nukleer Fukushima dan Zapon, ek pu diskite, dan kad deba ki finn swiv, ki solisyon kote lenerzi. Komisyon finn prepar enn dokiman pu analiz deba ki

pe ena ek diferan kalite demand ki ekolozi ek militan degos pe devlope enpe partu dan lemond apre sa katastrof la. Komisyon LALIT finn analiz danze pu zis pran pozisyon “kont nukleer” anzeneral, san ki anmemtan amenn kanpayn kont *fossil fuel*, ki responsab sanzman klima, ek ek biokarbiran, ki agrav kriz alimenter. Komisyon la finn truv linportans pu amenn kanpayn ver enn lekonomi ki investi dan lenerzi renuvlab ek sutenab, ek anmemtan amenn kanpayn ver fermtir baz militer ek nukleer, ek aret prodiksyon inital zarm. Get dokiman Komisyon dan sa REVI la. Li osi lor nu websayt.

LALIT sutenir Nuvo Manifesto Fam

Le 6 Mars, manb Komisyon Fam LALIT ti partisip dan lansman mobilizasyon pu *Nuvo Manifesto Fam* inisye par *Muvman Liberasyon Fam*. Pe fini kumans ena reynon pu diskite sa Manifesto dan lasosyasyon fam dan plizyer landrwa. Manifesto Fam ti publiye dan dernye edisyon Revi. U kapav osi lir li lor websayt LALIT.

Konferans depres LALIT

Le 17 Mars, ti ena enn konferans depres LALIT lor plizyer tem: sityasyon politik ek ekonomik, lor nuvo devlopman konsern Chagos, lor nuvo devlopman kote langaz maternel, lor nesosite reform elektoral zeneralize dan lekel aboli sistem bestluzer kominal, ek lor nuvo Manifesto Fam ki LALIT pe sutenir. Ena reportaz diferan laspe sa konferans depres la lor websayt. Pu LALIT ti ena Rada Kistnasamy, Jean-Yves Dick, Rajni Lallah, Alain Ah-Vee, Roland Bousac.

Seminar Uver LALIT dan Curepipe

Le 17 Avril, ti ena enn seminar uver, enn zurne, dan Curepipe. Ti ena plizyer dimunn ki interese pu rant dan LALIT prezan. Premye lamwatye zurne, nu ti analiz

sityasyon politik dan kontext kriz ekonomik. Ti ena enn papye byen interesan prezante par Alain Ah-Vee (get reportaz dan REVI). Dezyem lamwatye zurne, ti lor sulevman dan Mwayin Oryan ek Nor Lafrik. Kisna Kistnasamy ti prezant enn papye byen detaye pu analiz kontext sulevman dan sak pei, ek analiz kalite mobilizasyon ek demand ki finn sorti ladan, ek analiz reaksyon a mobilizasyon. Ti ena deba ot-nivo apre tulede papye. (get reportaz dan REVI). Li ti enn seminar extremen anrisesan ek inspiran pu sa 30-enn dimunn prezan.

LALIT dan medya

Ena 6 manb LALIT ki finn partisip dan diferan program radyo ek dan intervyu lagazet an Mars ek Avril lor tu kalite size: Ram Seegobin, Alain Ah-Vee, Rajni Lallah, Ragini Kistnasamy, Rada Kistnasamy, Lindsey Collen lor size osi larz ki liberasyon fam, kestyon later (dan kad kestyon Neotown), trazedri nukleer dan Zapon, Lindepandans, sekirite alimenter, agresyon militer dan Lalibi. Finn osi ena lartik LALIT an-defans langaz maternel dan lapres ekrit. LALIT finn reponn Raj Meetarbhan ki finn atak muvman fam le 8 Mars, zur *Zurne Internasyonal Fam* ek finn atak muvman sindikal lelandime. Get kopi sa lartik la an Kreol, dan sa Revi la. Li lor nu websayt.

Kozri Nursing Association

An Mars, manb LALIT Rajni Lallah ti koze dan selebrasyon ki Nursing Association ti fer alokasyon Zurne Internasyonal Fam dan orl IVTB, Phoenix. Li finn suliyn nesosite pu fam travayer dan sekter lasante devlop bon demand atraver refleksyon ek aksyon an-komen. Sa kalite program ki dan lintere travayer an zeneral osi byen ki dan zot lintere pu ki kan ena aksyon demas, sa mobilizasyon-la ena plis sans porte.

APRE KATASTROF NIKLEER FUKUSHIMA, KI SOLISYON LENERZI?

Tu dimunn rezonab finn aksepte ki form lindistri ek form transpor
pu bizin anpes lefe-de-ser agrave.
Sa vedir al ver minimiz fosil-fyuel.
Me, danze nikleer li tuzur la. Kimanyer sosyete imen
pu debruye pu lenerzi

Samdi 19 Mars *Komisyon LALIT* lor *Lanvironnman ek Lenerzi Renuvlab* ti zwenn GRNW a 1.30 p.m. Li ti irzan pu zwenn swit-a bel deba ki pe leve aktyelman dan kuran ekolozis lor isyu lenerzi nikleer. Sa deba la finn suleve swit a katastrof ek tu evennman tris ki finn arive dan Zapon kot santral nikleer Fukushima finn tuse par tranblemandeter ek tsunami. E par la swit, finn gayn fwit radyo-aktif dan ler, dilo ek lamer. Ena travayer ki finn byen blese ar radyo-aktivite. Li pa zis enn isyu ekolozik me ena usi so laspe lenerzi ladan.

Malerezman, pwenndvi buku ekolozis li axe lor zis lanvironnman san ki zot pran kont lezot fakter. E sa li byen danzere. Nu finn truv li kan Greenpeace ti pran pozisyon anfavor enn “*Marine Protected Area*” ki Leta Britanik finn met dibut le 1e Novam 2010 otur Larsipel Chagos, tandi ki akote sa park marin la ena enn baz nikleer militer amerikin lor Diego Garcia ki US, dayer, pe okipe ilegalman. E baz lamem ilegal dapre Trete Pelindaba, ki mentenir Lafrik kuma enn zonn kot fodopa ena zarm nikleer. E apre Greenpeace finn sey ramoli so laliyn kan Lalit finn explik li klerman kifer Angle finn met sa park marin la laba. Wikileaks finn vinn pruv erer bann Greenpeace.

Bel deba ki pe derule li lor danze lenerzi nikleer. Lenerzi nikleer li danzere dan ka enn aksidan ek aksidan li tuzur inprevizib. Ena teknoloji depase (Tchernobil, URSS), erer masinn (Three Miles Island, LetaZini), katastrof natirel koma finn arive dan Zapon. Enn lot danze se kan privatiz santral nikleer; lerala parski santral la la pu fer profi, ladireksyon pa fer servising kuma bizin pu pa aret prodiksyon (li exakteman seki finn arive dan ka katastrof ekolozik petrolye dan Golf Mexik). Lot danze Lenerzi nikleer se “*déchet*” radyo-aktif ki santral la zenere e sa “*déchet*” la li toxik e byen danzere pu imen ek lanvironnman. E kotsa u debaras li?

Lenerzi nikleer li prop dan sans ki li pa zener gaz a efedaser. Savedir li pa kontribuye dan resofman planet, ki pe menas sosyete imen. Lenerzi nikleer li relativman mwen ser konpare a lenerzi non-renuvlab kuma petrol, sarbonnter ek gaz.

Anfet, muvman “*ekoloji*” finn byen rekipere lor buku fron par gran burzwazi milti-nasyonal, setadir konpayni petrol, ek dan Moris par IBL, Medine, etc.

Ena ekolozis dir ki vomye servi “*fossil fuel*” plito ki lenerzi nikleer akoz danze ki ena ek nikleer. Me omemtit ki lenerzi nikleer, bann lenerzi fosil usi byen danzere parski zot pe kontribuye a debalansman latmosfer,

dezertifikasyon, lafont bann glasye, monte nivo lamer ... e tusala pe anpir kriz alimanter ki azordi enn parmi bann grav kriz ki planet pe sibir. Plis travayer minn sarbonnter sufer buku.

Ena osi ekolozis ki pronn biokarbiran san ki zot mazinn sa kriz alimanter zordizur. Deor, partu-partu, pe servi may, betrav, dible, kann, pu prodwir bio-karbiran, ki, anpasan, pa enn lenerzi renuvlab e sutenab e ankor mwen enn lenerzi ver ek prop. Kifer? Prinsipalman parski pe servi later agrikol pu prodwir lesans pu loto, alor ki ti kapav servi sa later la pu plant manze pu dimunn. Parey kuma dan Moris, tablisman pe plant kann pu fer kuran depi bagas ek enn plan pu fer etanol ar melas, olye servi later pu prodwir manze ek anmemtan kree lanplwa.

Tuzur dan Moris, Minis Abu Kasenally, ki Minis Lenerzi, ti dir an 2007 lor BBC, ki dan guvernman ena proze pu met pano foto-voltaik lor sak lakaz pu kapte lenerzi depi soley e transform li an kuran. Me ziska zordi, 2011, nanye mem, lor gran lesel. Paret ena enn-de dimunn ki finn reysi vann elektrisite, me li pa fasil pu individi rant enn-par-enn. Alor, so deklarasyon finn res “*deklarasyon*” mem. Sa, li montre klerman ki bann dirizan (isi, kuma partu dan lemond) pena volonte politik pu buz ver lenerzi renuvlab ek sutenab kuma

Santral nukleer Fukushima

soley (lenerzi soler – termik ek foto-voltaik), lamer (lenerzi depi vag, mare-motris,...), divan (eolyenn)ki prop, pa danzere ek gratwi ... Ena tutfwa bann ‘ti progre’ ki guvernman Moris finn amene lor plan ekoloji ek lenerzi kuma donn grant pu aste sofo soler, ek kanpayn pu ranplas lanpul ordiner ki servi plis kuran par lanpul ekonomik, ek de-trwa proze pilot kuma eolyenn dan Rodrig, 2 dan Tref ek 2 dan Grenad.

Dan Komisyon LALIT Samdi, nu ti osi fer mansyon liv *Gaia* par James Lovelock. Li dir dan so liv ki solisyon a resofman planet se ranplas lenerzi fosil par lenerzi renuvlab. Me, li dir ki li inposib fer sa konversyon la atan pu anpes “tipping-point” ver katastrof “global warming” amwenki servi plis lenerzi nukleer

akurterm. Anmemtan li dir bizin enn plan paralel pu met anplas lenerzi alternativ renuvlab e sutenab. E konversyon bizin kumans fer asterlamem, an memtan ki servi mwens karbiran (loto prive mwens ek tren plis, par exanp).

Mem si sirkonsomasyon bizin okip nu reflexyon, nu bizin osi mazine ki ena lindistri militer, zarm ek zarm nukleer. Ena investisman masif dan fabrikasyon zarm ek li dimann buku lenerzi. Olye investi dan prodiksyon inital zarm ki lasurs buku sufrans lor later, bizin investi dan prodiksyon manze pu tu abitan Bul Later, investi dan distribisyon dilo potab, investi dan lasante ek medikal, investi dan prodiksyon lenerzi renuvlab.

Later pa pe turn ron azordi, e li kler ki ena lame Lom ladan.

Azordi nu pe sibir mondyalman kriz lor kriz, enn pli grav ki lot. Kriz alimanter, kriz lenerzi, kriz lekoloji ek lanvironnman, kriz finansye ek ekonomik, konfli ek lager partu-partu. Tusala li lye enn dan lot. Li kler pu LALIT ki nu bizin ena enn reoryantasyon dan lekonomi, nu bizin al ver enn lekonomi ki demwenzanmwenn depandan lor lenerzi ek paralelman investi lor lenerzi renuvlab ek sutenab, al ver fermtir baz militer, aret prodiksyon inital zarm, ferm lindistri armaman.

Komisyon Lanvironnman LALIT
26 Mars 2011
<http://www.lalitmauriti.us>

DAN SIYAZ TSUNAMI ZAPON

KI ETE ENN REAKTER NIKLEER ?

Finn ena enn reket depi lekter pu nu inklir serten lartik lor syans.

Nu kumans ek enn lor reakter nikleer.

Apré tranblemandeter ek tsunami dan Zapon, nu pe truv sa nuvel byin trakasan lor problem otur reakter nikleer Fukushima preske tulezur lor TV. Anmemtan travayer ki finn sibir buku radyasyon dan aksidan nikleer Tchernobyl, 25 an desela, pe manifeste parski Guvernman Ukrenn pe dir nepli ena larzan pu donn sa bann travayer sutyin medikal ek materyel ki zot ti pe gayne apre ki zot finn expoz zot lasante ek mem zot lavi pu amenn reakter Tchernobyl su kontrol.

Alor aster buku dimunn pe poz zot mem kestasyon lor danze ki itilizasyon reakter nikleer pu prodir elektrisite reprezante. Buku dimunn pe kumans poz kestasyon lor ki ete enn reakter nikleer.

San rant dan tro buku detay teknik, dan sa lartik la nu pu sey explik inpe ki manyer enn reakter nikleer prodir elektrisite.

Ena serten metal kuma Uranium ek Plutonium ki existe dan later ek ki kan pirifye zot, zot vinn radioaktif, setadir zot emet plizyer kalite reyon, kuma par examp Reyon-X, ki servi dan radiografi medikal. Kan ena enn serten kantite (*critical mass*) metal radio-aktif pirifye, ena enn reaksyon nikleer ki amenn eklatman bann atom sa metal la, ek liberasyon gran kantite lenerzi an form saler, ek an mem tan ena liberasyon serten partikil (kuma netron) ki rant an kolizyon ek

lezot atom metal la ek fragmant zot. Kumsa mem ki gayn enn reaksyon an kaskad ki kapav finalman prodir sa kalite eksplozyon ki enn “bom atomik” reprezante.

Me dan enn reakter nikleer ki viz pu prodir lenerzi dan enn fason kontrole, ena enn seri tru dan blok metal radio-aktif la, ek kapav met dan sa bann tru la, bann bar enn lot metal kuma Cadmium, ki absorb enn gran parti bann netron ki responsab pu akseler reaksyon nikleer. Kumsa mem ki kapav kontrol prosesis la.

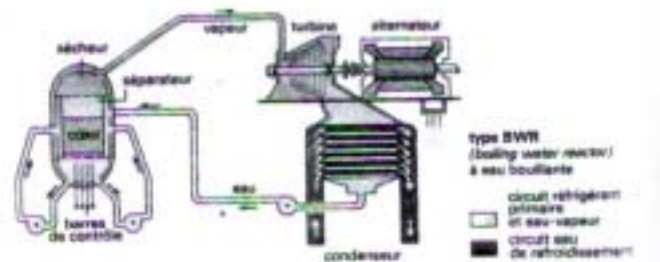
Se zisteman lenerzi (saler) ki libere dan sa reaksyon nikleer kontrole la ki servi pu konverti dilo an lavaper su presyon ki turn tirbinn, parey kuma ninport ki masinn a-vaper lontan. Lera bann tirbinn turn zenerater ki prodir elektrisite. Sa dilo ki sirkile par bann lapomp otur

nwayo reakter la, li anpes metal la tro sofe.

Alor seki diferan ek enn reakter nikleer, se ki servi enn reaksyon simik onivo atom pu prodir enn gran kantite lenerzi, olye bril sarbon ubyen delwil.

Ki finn arive dan Stasyon Nikleer Fukushima ?

Apré Tranblemandeter ek Tsunami, bann lapomp elektrik ki fer dilo sirkile otur nwayo radio-aktif la finn aret marse; alor tu finn kumans sirsofe, ek ti ena danze ki tu metal fonn travers planse ek desann dan later, seki apel “*meltdown*”, ek lera buku matyer radio-aktif libere ek sa reprezant enn gran danze pu rezyon la net. Alor finn bizin pomp dilo kuma pompye pu anpes sirsofman, me sa dilo la kan li finn al dan lamer, finn

prodír inpe polisyon radio-aktíf. Sa 2 eksplozyon ki finn ena dan 2 reakter lor 4, zot pa ti konsern matyer radio-aktíf: zot ti bann eksplozyon koze par idrozenn ki ti finn akimile dan batiman la. Me finn ena inpe matyer radio-aktíf ki finn fane tutotur Fukushima, ek se pu sa ki finn bizin evakye popilasyon dan enn reyon apepre 40 kilomet.

Ki pu arive aster la ?

Bann lotorite Zapone ek Konpayni prive ki rul stasyon la pe dir ki pu bizin kontinye prosesis refrwadisman pu ankor

6 a 9 mwa, lerla pu kapav demantel reakter la ek izol bann metal radio-aktíf. Me li ankor insertin ki pu ariv sa rezyon la; eski li pu tro kontamine pu ki dimunn kapav revinn reste ek travay. Eski rezyon la pu tro kontamine pu ki kapav prodír ek expote? Deza nu kone ki guvernman Moris finn blok tu importasyon Zapone, ki li alimanter ubyen indistriyel. Deza nu kone ki lekonomi nasyonal Zapone pe sufer, ek pu kontinye sufer; buku konpozán indistriyel ti pe prodír dan rezyon ki finn

afekte par dub katastrof. Ena kitfwa 200,000 a 300,000 refizye ki pu bizin reloze.

Amezir ki Zapon deles lenerzi nikleer a-kur ek a-mwayin term, demand pu petrol ek sarbon pu ogmante, ek pri osi.

Ek kriz dan zonn Ero ki pe kontinye agrave, ek det piblik USA ki pe derape, ek kriz petrolye ek alimanter ki pe vini, ena lepok byen difisil pli divan pu travayer ek dimunn mizer: nu bizin prepar numem.

RS

REPONS A 2 EDITORYAL RAJ MEETARBHAN EDITORYALIST KONT FAM EK KONT TRAVAYER

REVI LALIT pe swiv so tradisyon
pu pibliye lartik deba de-fon.

Isi Lindsey Collen reponn a Raj Meetarbhan

Repons a de editoryal Raj Meetarbhan, dan lagazet L'Express 8 Mars ek 9 Mars 2011.

Li sertennman enn abi puvwar pu enn redakter, enn zur atak muvman fam zis dan moman ki fam pe mobilize deryer enn *Nuvo Manifesto Fam*, e so landime atak enn konfederasyon sindikal ki fek organiz enn manifestasyon reysi. Lapres atak sa de muvman la zis dan moman ki zot pe atak Leta e statiko.

Nu sir ki Raj Meetarbhan amerde avek muvman fam e muvman sindikal pa akóz li enn seporter guvernman PTr-MSM-PMSD. Li telman anti guvernman ki Navin Ramgoolam suvan atak li. Lagazet *L'Express* finn amar limem dan enn lager dizir e vyolan avek tulede parti opuvwar, PTr ek MSM. Alor rezon kifer M. Meetarbhan atak

lafors lopoziyón kuma nu, li pa parski nu anti-rezim. Nu anti-rezim me li pa rezon kifer li atak nu.

Alor nu dimann nu “kifer”, ki so azanda?

Repons li simp. Li enn pro-MMM, e parski MMM li dan lopoziyón, M Meetarbhan ule ki MMM pran lidèship absoli, enn lidèship 100% pro-burzwa, Lopoziyón antye, inklir lopoziyón travayer e fam kont guvernman. Setadir so kritik li enn tantativ pu definir u sanz stratezi muvman fam e muvman travayer pu fer li vinn pro-MMM, omwin pa anti-MMM. E usi pu asire ki sa bann muvman la pena enn program indepandan.

MMM enn parti burzwa. MMM konn sa. Raj Meetarbhan konn sa. Nu tu nu konn sa. E purtan li ule fer lorganizasyon

travayer aliyn li deryer enn parti ki enn reprezantan politik *lennmi* klas travayer mem parey kuma PTr e MSM.

MMM enn parti patriarkal. MMM konn sa. Raj Meetarbhan konn sa. Nu tu nu konn sa. E purtan li ule fer muvman fam aliyn li deryer enn parti ki politikman reprezant patriarsi, *lennmi* muvman fam.

E, nu tu kone ki lorganizasyon fam ek lorganizasyon travayer zot de kalite lorganizasyon, (sanz kont enn bon parti politik travayer kuma LALIT lor kondisyón ki zot finn mintenir enn listwar indepandan depi burzwazi), kan so moman arive kapav kontribye pu ralye lamas dimunn otur enn program ki pu vmem sanz striktir sosyete limem.

Nu kapav gayn par milye dizenn ubyen mem par santenn milye dimunn desann lor lari pu opoz Guvernman, e nu pu gayne mem dimunn lor lari kumsa parski dimunn ankoler. Me, evidaman zot pu inkapab amenn progre sosyal zis par blok lari. Li farfeli pu kwar sa. Hosni Mubarak, par examp, kapav demisyone kuma Prezidan akoz ti ena manifestasyon masif dan lari pandan plizyer zur, me sa mem ansyen Larme Lezip, ki ti peye e rule par Guvernman Amerikin e burzwazi Ezipsyin, ankor opuvwar e pu kontinye res opuvwar amwin ki deza ena bann lorganizasyon ki finn deza kumans batir enn vre alternativ ki pa zis pe lit kont parti politik Mubarak ki finn opuvwar pandan plis ki 30 an, me usi lit kont rezim burzwa dan so totalite.

Seki nu bizin se *mobilizasyon*. Nu bizin mobilizasyon mem. Me pa zis mobilizasyon. Nu bizin mobilize deryer enn program kler, enn program ki nu tu an komin konpran, enn program ki finn devlope lor letan, kuma program lanse par Muvman Liberasyon Fam pu emansipasyon fam e ki apel *Nuvo Manifesto Fam*, kuma *Manifesto JUSTICE* kont vyolans par ofisye leta, kuma *Sart lor Sekirite Alimanter* par Fron Komen Sekirite Alimanter, kuma *Deklarasyon Gran Rivyer* lor problem Diego Garcia pu liber Chagos, kuma LALIT so *Program pu enn Lekonomi Alternativ* pu ranplas disik ek tekstil. Tu sa bann program finn devlope dan laksyon par bann organizasyon ki indepandan depi burzwazi. Se sa bann program ki nu bizin pe diskite, konpran, popolarize, devlope e sirtu konpran par tu dimunn ki reflesi, travayer zom ek fam ki ena plis lexperyans parmi lamas dimunn – amezir zot mobilize. Tu sa bann program bizin artikile avek enn program plis santral, plis politik, e lera kapav ena enn chalenj a puvwar existan, a rezim existan. Me sa

Fresk miral Diego Rivera, Detroit Industry, 1932-33

kalite chalenj li pu enn chalenj pa zis a Guvernman PTr-MSM-PMSD me osi a lopoziyon MMM. Zot tu form parti enn sel rezim. “*Tu parey*”, kuma nerport kisannla dan bis dir.

Samem kifer Raj Meetarbhan pa dakor ni avek muvman fam ni avek lamars CTSP. Li panse MMM diferan. Li pretann ki MMM pu kapav pran lidship muvman klas travayer. Li pretann ki MMM pu kapav pran lidship muvman fam. Me MMM pa ule e pa kapav. An 1981, MMM finn sanz so parkur san retur, kan li swazir konsansis sosyal olye lalit de klas. Li finn swazir politik kominal olye lalit travayer ek lalit fam inifye. E MMM dir li. Depi sa, 30 an inn pase, MMM finn elwayn li deplizanpli depi politik anti kapitalist ek politik kont patriarsi.

Lapres

Apre mir reflexion, kapav editorial Raj Meetarbhan pa telman enn abi so puvwar redakter — si nu pran an konsiderasyon ki Lapres vremem ete. Lapres li na pa enn lafors indepandan ki raport vre fe tulezur e donn lopinyon rasyonel dan lintere “tu

dimunn”. Non. Lapres ena so prop lintere: lintere kuma enn biznes (kuma La Sentinelle, Le Mauricien, BAI/Yucondale, e Le Matinal) e lintere ideozik (an zeneral li pro-kapitalist e anti-travayer). Li ena so prop bayerdefon: gro konpayni, laplipar dant zot bann konpayni miltinasyonal ki transfer par milyon rupi dan kofor lapres an-esanz pu gaspiy papye avek reklam manipilater lor servis labank, lor vwayaz, lor loto, lor manze, lor makiyaz, lor lalkol, lor obze sosyete konsomasyon. Lapres an konpetisyon pu gayn reklam e notis guvernman. Zordi plis ki zame nu dan enn lepok bann Berlusconi, Fox News e Murdoch, Lapres ena enn rol byin dedrwat setadir enn rol pu stabiliz sa sistem ki responsab inegalite, e ki pe fer kanpayn pu rebran bann aki klas travayer.

Dan lepase, ti ena editorialist NMU dan *Le Cerneen* ki ti defann oligarsi sikriyer e statiko kont mem enn chanlenj molo-molo ki PTr e MMM sakenn so kote ti reprezante. Zordi nu ena Raj Meetarbhan dan *L'Express* ki pe defann burzwazi (zordi finn

bizin diversifye par fors depi prodiksyon disik e mem kann), enn burzwazi ki zordi ena an fas enn chalenj byen feb depi sa rezim PTr-MSM-PMSD konpare avek atak NMU kont PTr a lepok. Ki li NMU, ki li Raj Meetarbhan kont enn Guvernman an partikilye, dan tuledede ka PTr, e tuledede an faver Lopozisyon swa PMSD u MMM me tuledede editoryalist defann lozik sistem ekonomik ki anplas dan sosyete. E si muvman fam e sindika pa donn kudme ladan, zot pu sibir atak depi sa lapres la. Mem si li Zurne Internasyonal Fam. Sirtu apre enn bon manifestasyon. Si muvman fam e sindika azir indepandan depi burzwazi (setadir indepandan pa zis depi PTr, PMSD e MSM, me usi MMM), alor la Raj Meetarbhan pu atak zot dan so editoryal. E atak la usi sorti depi bann zurnalist ordiner.

Me li tuzur etranz ki kikenn atak muvman fam aköz natir so program e lans so atak mem zur ki pe selebre *Zurne Internasyonal Fam* e anmemtan pretann li pa “konservater”. Anfet li ase inkwayab. Me Raj Meetarbhan kwar ki lalit fam bizin amene dan lakaz. Li “abstre”, li dir, pu dimann sanzman ekonomik e politik me li konsevab, li dir, pu dimann kota u pu expoz vyolans kont fam. Li dir nu bizin kontant nu rod egalite ... dan lakaz, sirtu asire ki zom fer plis luvraz lakaz. Sa li *pa* nu program, mem si par respe pu lezot imin dan lakaz, li normal ki sakenn dant nu fer nu par luvraz dan lakaz. Me li pa dan program emansipasyon fam. Li soka ki zom kapav kwar ki si zot lav enn-de lasyet, hep! reyn patriarsi dan sosyete antye pu evapore avek inpe lekim savon!

Li napa bi e zame li pa pu vinn bi muvman fam pu fer zom vinn esklav luvraz lakaz parey kuma fam finn esklav pu tro lontan.

Nu demand li kler kuma dilo lasurs: nu ule luvraz lakaz *sosyalize*. Ena fini kumans *sosyalize* e sa pe alez fardo. Lekol gratis depi pre-primer

ziska liniversite li enn demand rezonab muvman fam pu diminye buku luvraz lakaz e sa finn partyelman aki. Pa ena ase bon lakres dan tu landrwa e pena ase lakres ki uver dan bann ler ki konvenir fam ki travay dan sibersite ubyin dan lizinn. Enn bon demand se pu sant dakey pandan lazurne pu vye dimunn, dimunn andikape u malad kronik. Enn lot bon demand se “home help” organize onivo minisipalite. Sa alez fardo. Lasante gratis deza enn gran ed pu diminye luvraz lakaz. Lorndri dan landrwa e lakantinn pu usi ede. Mem lefet ki ena sipermarket pe komersyaliz bred deza triye li enn form *sosyalizasyon* enn travay ki ti pe pran ase buku letan. *Sosyalizasyon* travay lakaz alez fardo luvraz lakaz. Sa li enn demand muvman fam; bizin *sosyaliz* luvraz lakaz, e alez fardo. Sa pu ule dir mwins luvraz lakaz osi pu zom ki deza azir kuma dimunn desan e bon partner dan lakaz!

Nu pena lintansyon pu met dan nu program ki bizin met fardo luvraz lakaz lor zom.

Seki kler seki MLF so Nuvo Manifesto Fam pe irit MMM e irit so bann akolit kuma Raj Meetarbhan ankor plis. Manifestasyon CTSP, aköz li ti spesifikman pa invit MMM, finn fer lagazet *L'Express* amerde. Raj Meetarbhan paret plis amerde ki MMM.

Nu bizin remarke ki Raj Meetarbhan dan so bann editoryal pa analiz ki li vedir pu muvman sindikal kan kikenn kuma Philippe Forget, direkter e aksyoner *L'Express* e enn patron MCB ek Yvan Martial, enn ansyin redakter-an-sef e ki ankor ekrir dan *L'Express*, ti kandida ansam avek sindikalist Ashok Subron e Jack Bizlall dan mem blok pu eleksyon zeneral lane dernyer, e ki sa 2 sindikalist la zot depi enn diferan Konfederasyon depi

Konfederasyon ki Editoryal Raj Meetarban pe kritike.

Li pa nonpli analiz ki li vedir pu *L'Express* kontinye pibliye lartik par enn ansyin redakter, Nad Sivaramen, ki aster la travay pu Pentagon Lamerik, e pu pa mem inform lekter ki sa ansyen redakter aster la travay pu Larme Amerikin.

Tusala pu montre kot bann lintere ete.

PS Pu plis detay lor Nad Sivaramen, lor sindikalist mansyone lao e lor Nuvo Manifesto Fam, get bann item News lor websayt LALIT www.lalitmauritius.org.

PPS Dan preparasyon pu manif CTSP Samdi dernye [5 Avril 2011], enn zurnalist *L'Express*, Mark Atchiane, telefonn mwa Merkrede 2 Mars, enn zur konze publik, pu dimann mwa pu fer enn deklarasyon lor lefet ki LALIT finn invite dan manifestasyon. Mo dimann li pu resone dan 10 minit, ki li finn fer. Li finn poz mwa kestyon pu enn ase long moman. Lor ki baz LALIT pe sutenir manifestasyon. Mo finn reponn ki nu dakor avek tem manif ki CTSP finn kominik nu “Non a Ramgoolam, Jugnauth, Berenger, Non a nuvo lalwa travay e non a ogmantasyon pri”, e ki nu konsider CTSP enn lorganizasyon serye. Li finn lerala dimann mwa dan ki fason nu pu sutenir manif. Mo finn reponn ki nu finn donn modord atraver nu bann brans pu ki nu bann mam prezan e pu ankuraz zot bann koleg dan travay pu prezan e par met modord manif dan nu REVI LALIT. Li finn dimande kan Revi pe sorti, mo finn reponn ki Revi finn fini sorti, e nu modord lor la deza. Lerala li dimande si nu pe organiz bis, mo finn riye e mo finn dimann li kan LALIT organiz bis. Li usi finn riye. So landime, *L'Express* dir ki MMM pa finn invite me LALIT invite. Samem tu.

Devwar pu bann lekter: Ki *L'Express* ti pe sey fer ? Eski li finn marse?

Lindsey Collen

17 Mars 2011

Versyon orizinal an Angle ti avoy L'Express e pa finn pibliye.

Li pibliye lor Websayt LALIT

dan seksyon News.

SIRKONSKRIPSYON NO. 1

LARUT DANZERE GRNW-PAILLES

Ena serten sime kot pena okenn konsiderasyon pu pyeton. Enn lexanp se sime Pailles.

Finn ena buku kalite koze apre aksidan trazik St. Julien D’Hotman le 11 Zanvye 2011. Pu sa aksidan la, mo pa konn so koz exak. Me, ena serten sime ki organize dan enn tel fason ki enn zur ubyen lot pu ariv enn aksidan grav. Lerla li pu byen tris si selman lerla nu fer kiksoz, e nu oblize dir “Apre lamor latizann”.

Dan Rezyon GRNW, Pailles Road, enn sime byen itilize, li relye sa but Sant GRNW ziska Pailles – sime nef. Ena bann seksyon sa sime la ki pena trotwar ditu. Zot pena trotwar ni enn kote ni lot. Kifer? Kimanyer bann lotorite finn konstrir sime, sanki ena trotwar? Eski zot pu zis lav lame dir “pena plas”, ubyen eski bizin fer plas pu pyeton. “*Put people first,*” ti slogan *L’Alliance pu Lavenir*, me kote sa trotwar la, nu truv pena okenn konsiderasyon pu “people”, pu dimunn. Pyeton pa pe gayn konsiderasyon.

Kan trafik fini fer zanfann lekol primer ek pre-primer travers sime tanto, lerla sa bann zanfann la truv zot kwense par gro gro kamyon, bis, minibis, loto, konteyner, masinn beton, ki pe desann ek monte.

Men-kurant

Zis apartir lekol monte ena enn ti-but men-kurant, e sa osi, enn sel kote lari. Apre ki arive? Abitan bizin rant dan kwen, ser kot baraz dimunn, kol ar miray, pu les masinn pase. Li byen danzere.

Bistop

Ki li kote Lekol, ki li kote laplas taxi, pena shelter, mem si zot bistop ofisyel. Kifer? Purταν tulezur zanfann pran bis apre lekol, atann dan ti-grup dan kwen sime. Purταν buku travayer vinn pran bis pu vinn travay dan lezanviron e pu return lakaz.

Lapli

Kan ena gran lapli, problem mank shelter pu atann bis, li pli grav. Plis ena enn lot problem. Dilo desann depi lakolinn avek so labu, so ros, so makadam, e abitan bizin sot-sote pu evit labu ek ros ki pe desann, kuma enn larivyer. Erozyon sime, fer bann nidepul. Lerla, kan masinn pase, li aroz linz pyeton avek dilo sal.

Sezon lekurs

Dan ena sezon lekurs, problem sime GRNW-Pailles li anpire, akoz ena enn Tote-Lepep bor sime. Alor, gayn masinn park partu dan bor sime, e pyeton pli pini.

Purταν ti ena enn “Lord Mer Por Lwi” ki res dan landrwa. Li ankor res dan landrwa. Alor, pa dir Minisipalite pa kone. Minis Ladministrasyon Rezyonal, Minis Infrastruktir ek Minisipalite Por Lwi, zot bizin byen vit akord zot vyolon, anpes enn aksidan grav.

Enn motosiklet ti deza tap ar enn tifi 3 an an 2010, e li ti gayn enn ku dan latet, ti bizin opere Lopital Dinor. Sa deza enn warning byen grav pu Lotorite.

AMS

KOMANTER MLF

NUVO LALWA DIVORS

LALIT pe pibliye komanter Muvman Liberasyon Fam (MLF)
lor nuvo lalwa divors.
Refont total lalwa matrimonyal
li enn pwen kle dan Nuvo Manifesto Fam.

MLF truv sanzman ase pozitif dan filozofi deryer nuvo lalwa divors ki Parlman finn vote an Avril. An partikilye, nepli ena sa konsept integrist (Katolik) “faute” kuma kondisyon pu divors. Ansyen lalwa ti exzize ki enn ubyen tulede partner oblize akiz zot kamarad de “faute”, ubyen “aksepte pran *faute*” pu gayn divors. Anmemtan, nu remarke ki divors ankor inplik enn imans som larzan ki dimunn ki pe travers dram enn divors bizen pey avoka ek avwe. Nuvo lalwa pa finn adres sa problem grav la ditu.

Sanzman filozofik inportan

Premyerman, *Muvman Liberasyon Fam* akey sanzman ki permet divors lor baz byen rasyonel kumkwa enn menaz finn kase dan enn fason ireparab. Nepli oblize brod enn zistwar, kareman invariant zistwar, ubyen pruve ki enn u lot partner “kupa-ab” de “tor” uswa “fot” ki finn responsab kasir sa maryaz la, kuma lalwa ti pe oblize dimunn fer lontan. Sa 2 sanzman dan lalwa la li ede pu reflet veritab realite ki ekziste: vre rezon kifer dimunn bizen divors se parski zot nepli ere dan lavi maryaz. Anmemtan, lalwa dir ki bizen atann 2 an avan ki kapav rod divors lor baz ki menaz finn kase ek pena repare. Nu pa konpran kifer bizen pini dimunn, fer zot atann sa dele 2 an la ek fors zot kontiyn viv dan enn maryaz ki rann zot malere.

Dezyeman, ena enn lot sanzman dan nuvo lalwa ki pozitif. Avan, kan 2 dimunn finn marye ek lerla finn kite, sakenn finn al res so kote, sakenn su enn lot twa, dimunn ti bizen atann 5 an ki zot finn res sakenn so kote avan ki zot kapav dimann divors lor sa baz la. Nuvo lalwa finn diminye sa dele la, fer li vinn zis 3 an. Avan, sa dimunn ki pran linisyativ pu dimann divors lor baz ki li nepli res su mem twa avek so mari u fam, li ti bizin osi aksepte “fot” legalman pu lefet ki zot pa pe reysi viv anba mem twa. Tandik ki avek nuvo lalwa, li nepli bizin “*pran fot*”. Nu ti pu prefer ki divors vinn posib apre *enn an* ki sakenn finn viv separeman. Nu remarke ki premye proze delwa ki ti prezante ti fer provizyon pu divors lor sa baz la apre selman 2 an. Li evidan ki finn fer konsesyon a lobi integrist plito ki get veritab sufrans ki lalwa divors inflize lor dimunn. Nu kondann sa.

Trwazyeman, e sa li sirtu inportan pu dimunn marye ki ena inpe dibyen ek ki pe anvi divorce, nuvo lalwa permet mari-fam tom dakor pu divorce, lor kondisyon ki zot fini tom dakor lor kimanyer pu partaz dibyen, ek fini tom laranzman lor responsabilite zanfani. Su sa nuvo provizyon la, tulede get enn sel avwe ki prezant enn mosyon ki dir ki zot anvi divorce, ek ala kondisyon lor lekel zot anvi divorce. Avan, sa kalite lakorite pu divorce la pa ti

legalman posib. Li ti mem konstitiye enn ofans su lalwa – enn “*conspiracy*”.

Katrieman, divors provizwar pu vinn permanan *otomatikman* apre 3 mwa, amwen ki ena enn obzeksyon formel. Avan, apre ki Lakur donn divors “provizwar”, ti ena ankor demars pu fer kote avwe pu ki fer divors la vinn “permanan”. Alor, buku dimunn ti krwar zot fini divorce, lerla kan zot rod re-marye, ep! dir, “Me u pena divors permanan, Madam!” Mem ki nuvo lalwa paret pli bon, nu remarke ki premye proze delwa ti ankor meyer. Li, li ti aboli sa drol konsept “divors provizwar” kot u nepli kone sipa u ankor marye u non. Alor sa, li ankor enn konsesyon integrist ki finn fer ant premye proze delwa ek bil ki finn prezante ek vote dan parlman.

Avoka avwe kontiyn tap gro lamone lor sufrans dimunn

Seki nu vremem deplore dan nuvo lalwa divors, se ki pa finn fer nanye pu diminye ku avwe ek avoka. Savedir divors res inaksesib pu enn gran nomb fam ek zom. *Muvman Liberasyon Fam* deplor lefet ki profesyon legal dan so lansanb, mem avek nuvo lalwa, pu ankor kapav fer par dizenn milyon rupi par an lor latet tu sa bann dimunn ki pe bizen divorce akoz zot lavi maryaz finn vinn malere. Nuvo lalwa pa fer provizyon pu fer ku divors vinn rezonab, ubyen

gratis. Ena sa kalite provizyon la dan buku pei. Dan Lostrali, dimunn ranpli form, zir enn afidavit, ek anrezistre divors la anplas. Dan Lasinn, u kapav al sa mem biro Leta Sivil kot u ti marye la, ek pu enn ti-fiz, mem kalite fiz ki ti dimann u kan u ti marye, u kapav fer anrezistre u divors lor baz ki u maryaz finn kase ireparableman ek ki li nepli “armonyé”. Nu swete ki fer sanzman ki diminye ku divors. Nu konsyan ki dan Moris, enn dimunn ki ziska Rs5,000 par mwa kapav gayn avoka ek avwe gratis, ki Guvernman peye. Me dimunn ki tus ant dizon Rs5,000 ek, dizon, Rs25,000 par mwa (mazorite fam travayer tom dan sa kategori la) truv li byen difisil pu truv sa Rs20,000 pu pey awwe ek avoka pu divors.

Sel eksepsyon ki nuvo lalwa fer, li dan ka divors lor baz “konsantman mityel” kot enn kup kapav partaz fre enn avwe. Me, sirman zot pu pran plis kas, aköz sa bann lakor ki bizin prepare lor dibyen ek gard zanfan. Pu tu leres fam ek zom, divors pu byen difisil aköz so ku. Alor dan lapratik, nuvo lalwa divors pa pran an konsiderasyon realite ki laplipar zom ek fam ki zot maryaz finn kase pe viv. Nuvo lalwa pa pu met fin a sa realite kot zom ek fam pa kapav kit enn relasyon malere dan enn fason ordone, ek form enn nuvo relasyon libreman si zot anvi.

Nu pu kontiyn oblize viv dan enn sityasyon kot nu viv avek enn dimunn avek lekel nu pa marye sivilman aköz nu pena ase kas pu divors dimunn avek lekel nu ti marye, ek avek lekel nu tuzur marye lor papye.

Nu panse ki nuvo lalwa ti devet omwen permet dimunn pran *swa* enn avwe *swa* enn avoka olye obliz nu pey tulede pu kapav divorce.

RL

LORGANIZASYON KONSOMATER

KAN FER FOS RUT

Lamas travayer ek dimunn mizer Moris pe viv dan enn lepok difisil. Nu dan enn moman kan sistem kapitalis Moris an-kriz sistemik. 45,000 plas travay dan kann finn ferme dan dernye 10 an-12 an, 50,000 plas travay dan lizinn zonn frans finn ferme. Pri manze debaz pe ogmante aköz sistem kapitalist mondyal pe tret prodiksyon alimanter kuma enn biznes. Anmemtan kapitalist dan Moris refiz servi zot later pu prodir manze lor gran lesel. Anplas konfront sa sistem la, anplas vinn delavan avek enn program koeran anfaver konsomater, Lasosyasyon Konsomater, ACIM, drolman, finn deside pu lans enn atak, pa kont gran kapitalist ki kontrol sosyete, me kont enn klas sosyal byen frazil, enn klas intermedyer, enn grup ki pros ar klas travayer dan lavi kotidyen, enn klas dimunn ki travay an izolasyon, dan tu kwen Moris. ACIM finn sey met dibut enn fron pu, ant-ot, boykot marsan dal puri. Dan LALIT nu pa dakor ek sa kalite demand iresponsab la.

Dayer, tu dimunn kone ki repa pli bonmarse pu aste, pli bon anterm nitrisyon, li tuzur dal puri.

An Bhojpuri

Jin Fei awr Neotown me konn samasya ba

PTR-MSM-PMSD ke sarkaar stratezik mati, samundar ke lage Sahar me 99 baris ke bay de dwa ta. Hai du go bay wa dusar des ke konpayni ke dewal jata, bina koyi shart ke (can say kondisyon). Jonn khushi tonn sakyann sa kare. Sak-yann sa dusar koy ke baye de dey. Kono garanti nay ba ki hamni sa-kab ja dek reg kare konchi haw mati wa se karyann sa. Na hamni, na hamni ke awe hola layka, na layka ke layka nay sakyann sa kuch kare. Kontra chupa chupi me hol ba, u sekre ba. Hamni nay jani la ja kochi hoy agar haw kopayni wann proze wann se kono fayda na hoy.

Age 99 baris me hamni nay jani la ja agar Sahar ke lepor bara kare chahi la ki nay? Dusar des ke konpayni hamni ke suraksha khatinn ego samashya nai ha? Habye machera awr aam admi log ke drwa nai ha haw jagha wann me jai ke.

IRS, ERS, golf ke mati ke baad sarkar hamni ke des ke dharti, jonn sab koy ke ha okra luta dewa ta.

Vidur

EKWADOR “LASANBLE KONSTITYANT”

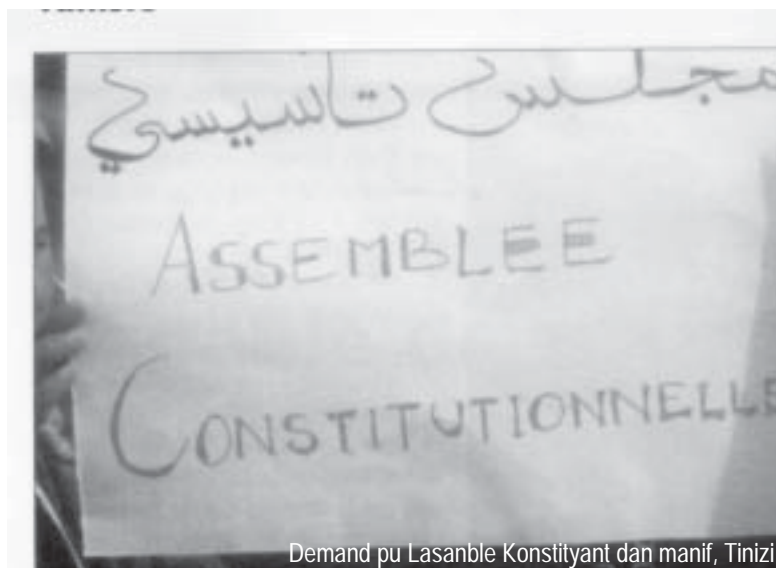
Kan nu pe truve ki lamas dimunn Tinizi finn reysi gayn
enn “lasanble konstityant,
Lindsey Collen rakont seki li kone lor enn tel lasanble Ekwador.

Ekwador ti gayn bel problem ekonomik, ti travers enn kriz grav pandan vag kriz ki ti tap lor Lamerik Latinn. Sa ti fer ki ant 1995 ek 2005, Ekwador ti ena 7 Prezidan. Kriz la ti prodir enn sif somaz 20%. Li ti provok emigrasyon 3 milyon dimunn (somer, dimunn ki ti perdi tu zot tideo labank), ki finn fwir ver Lerop (Lespayn ek Itali, sirtu) ek USA. Lerla, apre tu sa kriz la, enn prosis sanzman finn deklanse dan ka Ekwador, apartir enn eleksyon prezidansyel. Sa ti eleksyon an 2006 Raphael Correa (ek so parti dan enn fron apel PAIS).

Kimanyer mwa, mo ti konn tusala?

Ekwador enn plas kot ti ena enn gran baz militer USA, dan enn lepor apel Manta. Nu, dan No Bases, ti deside pu fer Premye Gran Konferans Internasyonal No Bases laba, parski li ti paret posib ki sa pu ede fer ferm sa baz la, laba. LALIT ti deleg mwa pu ale. Sa ti an 2007, mwens ki enn an apre eleksyon Raphael Correa. Li ti eli kont reprezantan proprieter tablisman banann, Alvaro Noboa. E sa eleksyon la finn katalist pu enn prosis pu konfront ladrwat (bann oligark) ek burzwazi, laba. E, anpasan, nu dan LALIT, nu finn donn enn kudme fer ferm enn baz militer laba. Rapel ti ena enn karavann, kot tu bann bis ti desann depi Quito, atraver tu lavil ek vilaz dan Andes, ziska Manta lor lakot Pasifik, e ti fer miting partu lor sime desann, kont baz.

Dan Lamerik Latinn, “stereotip” dimunn ena lor

Demand pu Lasanble Konstityant dan manif, Tinizi

dimunn Ekwador se zot onet ek dus. E, ena sa fiyling laba. Mo inn remark li dan sa kurt sezur. E anfet, laba li finn enn revolisyon an-duser, e li ti kumanse par enn sinp eleksyon Prezidansyel. Me, Prezidan, osito li eli, li truv li ankonfli ek enn mazorite dan Kongre (zot Parlman) ki ostil, ki tuzur reprezant dimunn ki kontrol lekonomi, bann oligark dan tablisman banann. Kumans gayn enn seri kriz institisyonel: ant Komisyon Elektoral ek Lakur Siprem, ant Prezidans ek Kongre. Demisyon lor demisyon. Tantativ ku deta, tu.

E anmemtan, depi kan mo ti laba an 2007, ti ena mobilizasyon intans. Tu dimunn ti pe partisip a tu nivo dan deba pu sanz Konstitsiyon limem, pu ki kapav sort dan sa seri kriz institisyonel la. Ariv enn serten moman, an repons a demand formel depi lepep, Prezidan Correa finn larg enn referendum pu dimann lepep si zot ule enn “Lasanble

Konstityant”, setadir enn Lasanble ki pu lerla desid enn nuvo Konstitsiyon dan enn prosis deba nasyonal. Sa ti pu an Avril, 2007. Mo ti laba an Mars.

Gran mazorite ti vot “Wi”, zot anvi. Ena 9.3 milyon elekter dan Ekwador.

Lerla finn larg enn nuvo eleksyon fin Septam, pu elir enn *Lasanble Konstityant* ki pu drafte sa nuvo Konstitsiyon la. Ti ena 3,229 kandida pu sa 130 plas dan Lasanble la.

Ladan pu ena selman 24 dimunn eli onivo nasyonal, 100 pu reprezant diferan provins, 6 pu reprezant dimunn andeor pei. E Correa so lalyans ti fer elir enn gran mazorite ladan 74 lor 130. Premye zafer zot finn fer, se revok Kongre, ki ti pe sabot prosis la. Alor, opuvwar ti ena Prezidan Correa ek Lasanble Konstitsiyonel.

Zot kumans syeze lafin Novam, e gayn 6 mwa pu ekrir enn nuvo konstitsiyon, ki

finalman finn devlop 444 kloz, apre par dizenn milye reynion.

Me, tu depann lor mobilizasyon. Finn met 3 mwa par la pu deba, avan al divan enn lot referendum.” Eski u dakor ek Nuvo Konstitsyon?”

Antretan, ariv Ziyet, 2-3 mwa avan Referendum, 8 Ziyet, 2008, Guvernman Correa ti met sezi lor bann labank ki finn fwir (Filanbanco) ki ti dwa Guvernman 661milyon dolar USA. Seki ti arive se buku labank ti bankrut an 1999, e finn dwa Guvernman Ekwador 8 milyar dolar. Buku Ekwadoryen ti perdi zot larzan labank, e finn emigre. 3 milyon finn al res Lerop (sirtu Lespayn ek Itali) ek USA. Lerala Guvernman avan la finn reflat labank o-detriman lepep, dan lintere investiser. Sa labank la ti osi proprieter 195 konpayni, ladan 3 konpayni televizyon ki ti pe fer kanpayn dan faver sa labank bankrut la e so 2 proprieter (Robert ek William Isaias), ki ti finn al res Miami.

Anfet ti ena par milye lorganizasyon ki finn partisip dan Lasanble Konstityant e so bann reynion. Anfet ti ena 3,500 lorganizasyon ki finn avoy propozisyon. E ti ena par duzenn forom nasyonal lor diferan tem: eski gayn drwa privatiz dilo, eski bizin suvrennte alimanter, eski lasante li kapav res dan lame sekter prive, eski enn pei suvren kapav permet enn baz militer, eski labank kapav lib, eski kapav ena posibilite maryaz ant dimunn mem sex, eski bizin fam gayn drwa reproduktiv, eski gayn drwa vann drwa pu mineral ek petrol depi landrwa kot peyzan pe reste.

Buku diskisyon, deba, konfrontasyon, konvenk dimunn, tu sa formel ek informelman.

Plis par milye forom ek deba dan kartye, dan lekol, dan lini-versite, dan landrwa, avan ki ariv Referendum pu gete sipa dimunn pu dakor avek propozisyon ki ena dan sa 444 kloz la.

Bann “wi” finn gayne.

29 Septam, 2008 nuvo Konstitsyon Ekwador apruve:

64% anfavor

28% kont

7% bilten gate

1% blenk

Seki ti perdi: ldrwat, medya kont nuvo konstitsyon yerarsi Legliz katolik.

Plitar, Correa kumans gayn 72% sutyen.

Ki ti ena dan Nuvo Konstitsyon? Premye nu ti kone se Seksyon 5 rann tu baz militer etranze ilegal pu tultan. “*Ecuador is a peaceful territory. We will not permit the establishment of foreign military bases nor foreign facilities with military aims. It is prohibited to cede national military bases to foreign armed or security forces.*” Ekwador definir limem kuma enn pei ki promuvwar lape, dezarmaman iniversel, kondann itilizasyon zarm destriksyon masiv osi byen ki baz etranzer. Ena enn konsep “viv an ekilib” (*sumak kawsay*), an armoni ar umem, sosyete ek lanatir; drwa lanatir pu “mentenir ek rezener so sikl vital, so striktir, so fonksyon ek so proses evolision”. Diversite dan lanasyon. Drwa kolektif pu peyzan. Drwa dilo. Aboli privatizasyon dilo. Ena suvrennte alimanter. Ena drwa permanan ek enn surs manze ki an sekirite. Drwa kominikasyon ek drwa akse a medya.

Konstitisyon dir bizin priorite pu prodiksyon nasyonal. Bi se “*sumak kawsay*” pa “krwasans”. Drwa a prodiksyon ek kreasyon travay stab ek an dinite (lartik 276). Leta pu gard kontrol lor sekter finansye. Leta osi gard kontrol lor sekter stratezik, kuma lenerzi, telekom, transport ek rafinn petrol, biodiversite, rezurs natirel, eritaz zenetik ek dilo.

Zis avan votman, zot finn tir depi draf 2 zafer inportan, mem si li ti paret zot ena enn mazorite, me zot ti per kanpayn kont: drwa maryaz mem sex, ek drwa langaz Quechua, li osi, vinn nasyonal.

Ala enn apersi lor kimanyer dan enn pei finn servi enn Konsej Konstityant ase resaman.

Lindsey Collen

INFO INFO

Fim K-lib

Dernye Fim K-lib ti vizonn enn fim apel *STILL LIFE* par Jia Zhang. Get nu lartik. Prosenm fim klib pe get *The King's Speech*. Si dimunn anvi rant manb, fer kone.

Kozri Jean-Claude Bibi lor Alyenasyon

Ledikasyon pu Travayer ti organiz enn Public Lecture lor kestyon *Alyenasyon dan Travay* ki Jean-Claude Bibi ti fer Samdi 19 Mars dan Horl LPT. Dan lepok aktyel, kot ena nuvo kus alyenasyon dan travay par exanp dan Korl Sennter, li ti byen interesan. Etidyan ek travayer BPO finn partisipe depi Lasal. Joseph Cardella pu fer prosenn Public Lecture, lor tem “Eski Filozofi bizin introdudir dan Kolez?”

Lindsey Collen pe partisip dan Kolok lor Literatir

Liniversite Lareynion pe fer enn “Zurne Resers” lor mit fondater ek lekritir “L’Histoire” dan Losean Indyen Samdi 30 Avril. Lindsey Collen pu “*In Conversation with Helena Perrin*” ki pe fer so doktora lor lyen ant literature ek politik avek referans ar liv Lindsey. Lezot Morisyen ki pu prezant papye se Farhad Khoyratty ek Vicram Ramharai.

Lansman Nuvo Manifesto Fam

MLF finn fer enn lasanble fam le 7 Mars pu lans so *Nuvo Manifesto Fam*, ki finn prepare pandan dernye enn an edmi. Li ti bibliye dan dernye Revi LALIT Nimero 98.

Campus LPT

Campus LPT pe kontiyn grand. Anplis so kur Tai Chi, literesi ek GP, sa lane la ena kur *Kreol as a Foreign Language*. Kur lor konversyon depi dokimantasyon papye a dokimantasyon elektronik pe byen progresse, li osi.

ANALIZ LOR SITIASYON POLITIK PAKISTAN ek AFGANISTAN

Parmi bann pwen-so lor bul later,
ena Pakistan ek Afganistan.
USA ek L'OTAN pe purswiv lager laba.
Ala enn lartik ki donn bakgrawnd politik.

LALIT ti akeyir Ahmed Khan mwa Mars pu enn kozri byin interesan lor sitiasyon politik Pakistan ek Afganistan. Kan Ahmed Khan ti dan kolez dan Pakistan, li ti aktif dan lavi politik kuma enn militan sosyalist. Li ti aktif dan *Parti Pakistani Travayer ek Peizan Kominis*. Ahmed Khan ti ne dan enn fami ki ti aktif politikman dan organizasyon degos dan Afganistan, alor li konn buku lor sityasyon e dan Pakistan e dan Afganistan. Kan nu finn ekut li, nu finn realize a ki pwen sa de pei-la liye.

Li ti osi fasinan pu ekut kamarad Ahmed Khan dan mem moman kot enn koalisyon inperyalist pe bombard Lalibi ek konpar li avek bombardman Afganistan.

Kamarad Ahmed Khan finn explike ki dan Pakistan e Afganistan, ena buku organizasyon degos avek buku kilti tradisyon ek lexprians politik l ankor lamem ek ankor byin akti. Li finn explike kimanyer da Afganistan ek Pakistan, pena zi bann integrist relizye ki pe opo lokipasyon par US kuma medy rod fer nu krwar. Li finn fe resortir ki bann organizasyo integrist relizye pena kapasit amenn lalit anti-inperyalist d tutfason akoz zot mem zot fin benefisy de sutyin ek bakin Leta Zini pandan buku lane. I finn explike kimanyer ena buk lorganizasyon degos avek difera tandans ek tradisyon ki aktif kont

lokupasyon US dan Afganistan. (Marxist-Leninis, Maoist, kuran lagos Kalkist, ek osi kuran lagos Parcham, ex-PDPA, enn parti marxist). Li finn denons sa koze ki US fane komkwa “*Si u pa ar nu, u kont nu*”. Li finn dir ki militan degos dan Afganistan pe lite kont lokupasyon US, me sa pa vedir ki zot pe sutenir integrist.

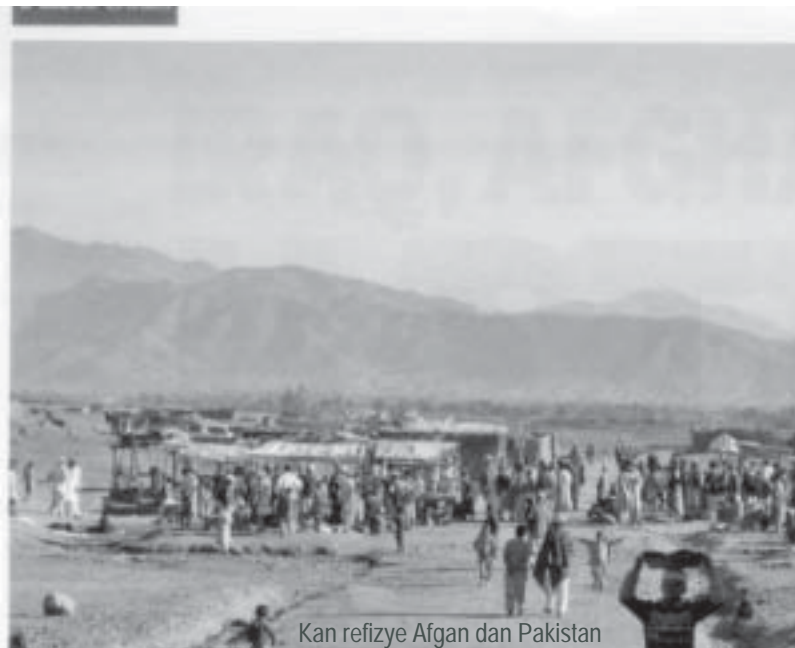
Nu ena plezir prezant enn rezime de so diskur.

Listwar politik Pakistan

Ahmed Khan finn analiz listwar politik Pakistan ek Afganistan andetay dan sa sesyon la ki finn permet nu konpran plis kimanyer finn ariv a sityasyon politik ki ena zordi dan Pakistan ek Afganistan. Ahmed finn kumanse avek “Muslim League” dan lepok

avan partisyon (Pakistan vinn enn Leta separe avek Lenn) an 1948, e li ena so 2 lamwatye, East ek West. Li dir baz politik *Muslim League* ti sirtu bann gran propriyeter teryin dan rezyon ki finn vinn Pakistan zordi, setadir Pakistan de Lwes a lepok. Li dir ki sa rezyon la ti relativman aryere dan lesans ki pa ti ena indistrializasyon, ti plito riral, ek pa ti ena enn burzwazi for. Alor se kumsa ki Leta Pakistan, so laparey deta, e larme an partikilye, ti vinn enn linstriman inportan dan formasyon deklaras.

Muslim League pa ti ena kapasite pu amenn sanzman politik ki dimunn ti pe atann. Zot pa ti pe fer bann gran reform later, ek lezot reform progresist. Alor ariv 1954, lagos ti pe vinn pli for dan

Kan refizye Afgan dan Pakistan

Pakistan, ek ti pe ralye plis sutyin popiler. An 1971, Ali Bhutto lider PPP, dan lekel ti ena plizyer tandans degos, vinn Prezidan. Me 2 an plitar, ena enn kudeta militer kot Bhutto ranverse par Zia Ul Haq, enn ograde dan larme.

Kreasyon Bangladesh

Dan bann lane '70, lagos dan Pakistan finn ranforsi. Ziska bann lane '70, ti ena buku konfli ant Pakistan de Les (ki ti ankor inkliir Bengal alepok) ek Pakistan de Lwes. Ti ena buku disparate ekonomik ant Pakistan de Les ek Pakistan de Lwes. Kapav sa enn bann rezon ki explik lefet ki ti ena enn Parti Kominis byin for dan Bengal. Ena rezistans kont rezim militer Ayub Khan, e sa rezistans la reysi fer Ayub Khan ale. Dan eleksyon an 1970, Awami League (ki dekir limem kuma sekilye, demokratik, sosyalist) dan Bengal gayn enn gran viktwar elektoral ek rafle 167 syez lor 169 syez alwe a Pakistan de Lest. Alor sa Bengal ti anpozisyon pu form guvernman, akoz li ti ena mazorite syez (167 lor 300 dan Pakistan anantye). Me Yahya Khan ki ti Prezidan Pakistan alepok, ek depi lamwatye Lwes, pa finn dakor ki zot form Guvernman, mem zot inn gayn preske tu syez. Klerman larme ek birokrasi deta dan Pakistan de Lwes ti santi zot lintere menase. Alor kumsamem zot anpes bann eli pran puvwar. Lerla ki ena lalit pu “liberasyon Bengal”. Ladan Parti Kominis ti enn bann pilye. Lend ti kont sa muvman-la akoz Leta Indyin ti per ki sa pu ranforsi lagos an zeneral dan rezyon Bengal ki trov dan Lenn. Leta Zini alepok ti sutenir Pakistan. Ariv 1971, larme Pakistane finn sibir defet ek enn Leta separe Bangladesh forme.

Kimanyer kondisyon kree pu prosenn kudeta militer

Ariv 1979, larme Pakistane ti kompletman diskredite. Parti Bhutto, PPP, ti vinn deplizanpli konservater. Bhutto so politik

etranzer sete pu form enn blok “leta mizilman non-aliyne”. Li ti fini kumans “pirz” PPP de militan degos ek kominis, fer zot ale. Alor sityasyon reel pa ti'nn sanz buku. Parkont, burzwazi pa ti kapav siport so verbyaz degos.

Alor kumsamem an 1978, enn lot ograde larme Pakistane ki nu finn mansyone, Zia-ul-Haq, ki ti'nn fer so lantrennman militer dan Leta Zini, finn mont enn kudeta militer kont li, ek finn tir li kom Prezidan. Zia-ul-Haq ti byin izole onivo internasyonal; li ti koni kuma enn diktater. Li pa ti ena okenn sutyin elektoral. Li ti interdi bann parti politik, organizasyon etidyan. Sel lafors ki ti dakor pu travay ar li sete bann parti relizye. Zot finn ranforsi avek program Zia-ul-Haq pu transform Pakistan, fer li vinn enn “leta islamik”.

Kote Afganistan – revolisyon Saur

Ariv 1978 dan Afganistan, ti ena seki ti apel revolisyon Saur, dirize par *Parti Kominis Demokratik Lepep Afganistan* (koni kuma PDPA). Zot ti amenn bann reform later ase progresist, ti promovwar drwa fam ek ti organiz enn ladministrasyon leta sekilye. Buku dan klerze relizye ti opoz zot, plizyer klan tribal osi. Zot tu ti pe bizin bat retreat, al dan lenor Pakistan. Leta Zini ti sutenir bann Mujaydinn alepok pu sey desann sa nuvo rezim-la. Linyon Sovyetik, li, finn sutenir sa Parti Kominis Afganistan.

Alepek, ti ena enn sityasyon ki nu pu retruve apre: kan ena kritik kont Pakistan ki li pe antrenn bann Mujaydinn kot li, lor so teritwar, lerla Leta Pakistane reponn ki sa bann lantrennman la pe fer lor later ki li pa kontrole. Ek anmemtan, bann kominis Pakistane ki ti su latak dan Pakistan, ti pe bizin fwir, al res dan Afganistan. Alor ti ena kumadir enn lager surnwa ant Pakistan ek Afganistan.

Dan kan refizye Mujaydinn dan Pakistan, bann zanfan lekol ti ena enn kerikyulem ledikasyon

militarize terib: zot ti aprann alfabet dan enn fason kot dir zot “K – se pu Kalashnikov”, “S – se pu solda” ek lerla zot montre zanfan desin enn solda Larisi ki finn mor.

Pakistan sutenir Taliban dan Afganistan

In 1988, Zia-ul-Haq mor. (Ahmed dir ki krwayans popiler se ki bann Kominis finn reysi tuy li). E apre so lamor, Benazir Bhutto (tifi Ali Bhutto) vinn opuvwar. Li ti dirizan lel pli konservater dan PPP. Kan Linyon Sovyetik finn retir li depi Afganistan, Bhutto, ki ti sipoze enn lafors politik “sekilye”, finn refiz konteste puvwar bann “mullah”. Li finn osi tir tu bann mezir progresist depi program so parti kuma reform later ek nasyonalizasyon. Pakistan so politik etranzer pa finn sanze – li ti enn politik ekspansyonist alor milisya islamist ti so alye. Pwiske nepli ti res diferans ideozik ant rezim opuvwar dan Pakistan ek Afganistan, politik “etnik” vinn plis santral.

Su Benazir Bhutto, Pakistan donn so baking bann Taliban dan Afganistan. Kan bann Taliban vinn opuvwar dan Afganistan, zot finn interdi servolan (ki enn tradisyon sosial de longdat dan sa rezyon-la), finn interdi lamizik, bann ledikasyon pu tifi ek fam, interdi ki fam mem kapav al get enn dokter.

(Isi akoz kontrint letan, kamarad Ahmed finn bizin vinn direk lor bann evennman apre 9/11 an 2001). Apre 9/11, leta Pakistane finn oblize sutenir “lager kont terer” ki Leta Zini ti'nn organize pwiske Leta Zini ti fer li kler “Swa u sutenir nu, swa nu bonbard u”. Me kantmem sa, Musharaf (prezidan Pakistan) etan done li ti ena sutyin organizasyon integrist, pa ti kapav opoz lefet ki dan rezyon su kontrol integrist dan Pakistan, zot ti pe akeyir bann Taliban lebra uver. Ti ena osi buku lyin ant organizasyon integrist Punjabi ek manb Taliban.

Taktik Leta Zini amenn so prop defet

Apré lokipasyon Afganistan, taktik Leta Zini sete pu donn zot baking bann worlord dan lenor Afganistan. Alor lokipasyon Leta Zini finn rekink bann worlord ki ti finn fini diskredite net dan lizye lepep Afgan. Karzai, ki ti lom Leta Zini, li osi byin diskredite. Li sorti depi enn bann fami lepli ris dan Afganistan ek so frer ti finanse par CIA, koni pu piyaz dimunn mizer.

Lokipasyon US amenn zis destriksyon

Ena dimunn ti krwar malgre tu, ki Leta Zini ti pu amenn devlopman ekonomik. Me Leta Zini finn amenn zis destriksyon. Bann refizye Afgan apre bombardman, finn return a enn lekonomi konpletman ravaze. Sel zafer ki refizye Afgan ti kapav fer ekonomikman, se pu plant pavo (*poppy* – ki servi pu fer lop-yom ek eroinn). Alor finalman, lokipasyon US pa finn amenn nanye pu Afganistan.

Leta Zini pa kapav gayne

An 2004, kan ti ena eleksyon dan Afganistan, bann worlord finn kumans aliye kom kandida dan eleksyon. Nasyon Zini ti kont. Me Leta Zini finn insiste ki worlord kapav vinn Minis. Buku bann worlord ti finanse par CIA. Sa finn detrir tigit kredibilite ki ti reste pu Guvernman Karzai.

Leta Zini so sutyin pu worlord ek so baking a Karzai finn plis ranforsi rezistans a lokipasyon US. Leta Alman, UK ek Italyin lor defansiv dan Afganistan etandone ki ti ena telman lopoziyon a lager ek lokipasyon dan zot pei respektif. Alor larme Alman, UK, ek Italyin finn prefer res dan zot Kazern, an-retre.

Alor ena enn sityasyon aster kot Leta Zini pa kapav gayne. Leta Zini so taktik pu donn so baking worlord tribal ek milis tribal finn krez so prop tom.

Apré diskur kamarad Ahmed Khan, ti ena deba byin interesan lor sityasyon lagos dan Pakistan

ek Afganistan zordi, lor ki kuran ML ek Maoist vedir dan sa rezyon lemond la, lor rol nefast bann “ONG” ki pe partisip dan

privatizasyon “nation-building”, ek kimanyer privatizasyon lager ek “nation-building” fer koripasyon vinn andemik.

Solda US dan Afganistan

SIF LOR DEPANS U.S.A. LOR LAGER

Dan dernye 10 an, plis ki 100,000 dimunn Irak finn tuye dan lager, ek sif lamor indirek li otur enn milyon. E plizir milyon finn bizin kit zot lakaz. 4,400 solda Ameriken finn mor, par dizenn de milye finn perdi lebra-lipye. Tusa sufrans la pu enn lager baze lor mansonz total.

Asterla, su Obama, the USA tuzur ena 50,000 staf militer dan Irak ek enn lot 50,000 kontrakter lager laba. Administrasyon Obama inn ogmant nomb solda dan Afganistan par 50,000. Asterla ena 100,000 militer US laba, plis enn lot 70,000 travay ar kontrakter. Si azut militer L'OTAN ek sekirite Afgann, antu ena 510,000 zom/fam militer ansarz swadizan sekirite Afganistan. Purtan CIA dir ena dizonn 50 dimunn Al Qaeda ek, o pizale 15,000 Taliban dan Afganistan.

USA finn depans plis ki 3 trilyon dolar lor sa bann lager la, larzan ki dimunn mizer dan Leta Zini byen bizin pu amelyor zot servis lasante, ki vreman pa bon ditu.

TERRE DE PAIX - ALBION

NUVO LAKRES ek GARDRI

Enn sekter ledikasyon ki finn truv buku devlopman se pre-skoler.
Playgroup finn pyonye dan sa sekter la.
Zordi Terre de Paix pe devlop
sekter gardri ansam ek maternel.

An Avril, 2011, ti ena lansman enn nuvo Sant *Early Childhood* Albion. Sant la enn batiman oktagon, kot lor redsose, ena enn lespas lekol maternel, avek luvertir pu ler ek lalimyer rantré depi tu kote. Ondire u deor, kan u pe anfet kasyet lapli soley. So plan li ideal pu klima Moris. Omilye enn gran lasam, ena enn sel kolonn, ki pran form tron enn gran zarb. Ena, kuma satelit, dan lakur, me koste ar batiman prinsipal, bann mini-batiman oktagon: enn lasam lamizik an minyatir, enn bibliotek, enn twalet adilt, enn twalet zanfan, etc.

Lao gran lasal maternel, kan u pran leskalye monte, ena enn lakres. Li osi avek luvertir tu kote.

Batiman la li sitye dan enn zarden, ki fini kree, ek ena enn Zarden Zanfan dan enn kwen ladan, ek tu kalite balanswar, laglisad, karusel.

Anba leskalye pu monte ziska lakres, ena enn ti plas kot ena tipti-ban an-dir dan enn ron, kot zanfan kapav asize pu ekut zistwar. Alor, tu lespas servi. Ena enn lespas kot ena enn sansasyon lape.

Anplas enn lansman “ofisyel” ordiner, *Terre de Paix* ti invit dimunn vinn vizite pandan enn semenn “port uver”, kan an mem tan ti ena enn Seminar lor ECD (*Early Child Development*). Lekol Maternel ti an Konze Pak alor lasal anba ti lib..

Andan lasam omilye nuvo Sant Early Childhood, Terre de Paix, Albion

Pandan sa Seminar la, Shyam Reedha, ti explike kimanyer li ek lezot manb Komite Finans pandan ki pe kree sa nuvo sant la, finn fer 97 reynion zot “komite finans”. Kumsa zot finn ansam reysi swiv depans, enn par enn. Kumsa, ansam, ki kree kiksoz osi zoli.

Sa Sant-la, sirtu so konseptyalizasyon lespas, li klerman enn travay lekip kot dimunn ki travay lor teren finn kontribiye

zot lide. Li ti kapav enn model pu Gvernman Moris konstrir enn parey dan sak landrwa. Travay debaz pli difisil, setadir enn konsepsyon ki kadre dan realite Moris, fini fer asterla. Gvernman ena zis pu lev larzan, kree mem fasilite partu.

LC

LANIVERSER

140 AN DEPI LAKOMINN PARI 1871

Lane dernyer buku manb LALIT ti get fim 6-ertan

Commune de Paris (1871) par Peter Watkins.

La, li 140 an depi sa lalit eroik la.

Sa lane la li 140 an Lakominn, premye fwa kot travayer ti pran puvwar e met dibut zot prop Guverman. Sa ti arive an 1871 dan Pari kot travayer, fam ek aktivis internasyonal ansam ti pran kontrol lavil Pari ek instal enn nuvo sistem demokrasi pli avanse. Zot ti rul lantrepriz ki patron tinn ferme ek abandone,

met dibut diferan komite demokratik pu okip prodiksyon, distribisyon nuritir ek lezot nesosite. Pandan plis ki 3 mwa, ant mwa Mars ek Me zot ti tini zot puvwar lor lavil Pari. Me burzwazi e so bann guvernan dan Lerop ti lev enn larme plizir pei e kraz Lakominn e masakre so manb.

Ziska zordi lexperyans eroik Lakominn finn demontre potansyel ki klas travayer ek lezot klas oprime ena pu pran puvwar e etabli enn sosyete egaliter, pli lib e kot pena explwatasyon.

Proklamasyon rezilta eleksyon ek instalasyon Konsej Lakominn, divan Lotel devil Pari, le 28 Mars 1871

FIM K-LIB GRNW

FIM “STILL LIFE” PAR JIA ZHANG KE

Parfwa enn fim sinema
kapav kree realite pli byen ki enn dokimanter.
Sa fim la fer sa pu Lasinn zordi.

Vandredi 1 Avril, Fim Klib GRNW ti vizyonnn enn fim sorti Lasinn, turne inn gayn 3 an, apel “Still Life” par Jia Zhang Ke. Li ti ansorselan. Pandan diskisyon lor fim apre, ansam nu ti kumans vremen “truv” grander fim la, konpran so nuvo kontribisyon dan devlopman “sinema”.

Li enn fim enpe kuma enn seri tablo artistik (kuma, dayer, so tit devwale), me zot tablo ki ena muvman ladan. Parfwa tablo la ena 3 distans anmemtan – enn gro plan, enn zafer kuma enn pasrel dan enn form bizar omilye, ek enn vi montayn dan stil ansyen pent Sinnwa, dan distans, lwen. Kote vizyel, li siblim. E li petet resanble enn ideogram, dan so konstriksyon.

So plas kot li fimle, li inportan terrib, e sa plas la, li vinn enn simbol pu lavi sosyete imen lor letan, pu pasaz vit-ek-lant anmemtan letan (par segonn, par lane, par milenyom), pu destriksyon ek konstriksyon imen dan kad lanatir. Plas la se anfet sa landrwa apel Trwa Zorz (*Three Gorges*) kot ti finn deza, kan turn fim la, ena Faz Enn sa dam ki pe konstrir laba. Alor dam la ti finn deza nway enn seri vilaz, ek lor miray dan ti-lavil ki reste ena deza mark finn pentire par Lotorite pu indik kot dilo pu ariv lane prosenn, avek Faz De.

Fim la rakont lor enn peyzan ki returne pu rod so fam ek tifi apre ki li finn kit so vilaz, al

travay dan lavil pandan 15 an. Kan li returne, li aprann ki so vilaz anba dilo. Li nepli la. Tu fami ki ti res laba finn fane partu. Finn ranplase par buku foser, ki pe kuyonn dimunn pu sey kree enn lavi pu zotmem dan sa kao la.

Anmemtan ki sa peyzan la pe rod so fam ek tifi, dan fim la, enn zenn fam finn vinn rod so mari ki finn vinn travay depi 2 an dan sa mem landrwa la. Ena buku travay demolisyon ek konstriksyon ki pe ale, avan sa Faz De la, e li implike ladan. Otur sa 2 zistwar la ki nu truv Lasinn 21yem Syek divan nu lizye. Me, fim la pa tutafe enn naratif, dan sans ordiner enn naratif dan enn fim. Naratif la li kuma enn tem, li kuma enn leta despri. E sa 2 naratif la pa zwenn ansam.

Anfet Jia Zhang Ke pe devlop enn nuvo form pu lar sinematografik. Kot so manyer striktir fim la, li reprezant enn refleksyon lor pasaz letan, lor labsans, lor destriksyon, lor rod retruv lepase. E dan tu fim la, ena bann “kameo” ki montre lavi zordi dan Lasinn pu travayer, pu peyzan. Manyer zot pe konstrir zot prop kiltir, vizavi sa gran kuran listwar la, amezir kapitalism pe aval tu.

Kan nu ti pe vizyonnn, ek lera diskrit, sa fim la ansam, nu realiz inportans enn Fim Klib.

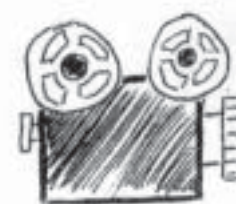
Depi nu Fim Klib finn met dibut, ena 3 nuvo Fim Klib ki finn truv lizur. Ena enn IFM, enn

Sant Kiltirel Sinnwa, ek enn Amnesty (Mauritius).

Nu Fim K-lib, li byen spesyal dan plizir sans. Pena dimunn ki deklarer ladan. E tu dimunn konsantre lor fim la, ador sinema. Bann nam sinema. Setadir, nu pa zwenn pu zis “get” enn fim, kuma nu fer normalman dan sinema, me pu “vizyonnn” li. Setadir nu anmemtan get li pu plezir, anmemtan espes “apresye” li enn nivo pli profon. Lerla, nu partaz sa apresyasyon pli profon la ansam. Otur enn ver. Natirelman, nu get tu fim dan versyon orizinal. (Nu organiz su-titraz an swa Angle, swa Franse, depan dan reket manb.) Nu deside ansam ki fim nu pu gete prosenn ku. Nu get enn varyete ansyen gran klasik, fim daktyalite, ek gran fim ki pa gayne dan sinema komersyal. Kumsa nu tu devlop enn konesans ek enn apresyasyon sa form lar relativman nuvo la.

Si u enn nam sinema, e anvi zwenn, kontakte nerport ki manb. Ubyen dimann manb LALIT met u an-kontak ek Fim K-lib.

LC

Sante Linternasyonal

Sante linternasyonal so parol ti konpoze par Eugene Pottier an 1871.
Li ti konpoz li pandan ki li ti pe partisip dan Kominn de Paris
kot premye fwa dan listwar,
travayer pran puwar politik pandan 100 zur.
Pierre De Geyter finn transform parol-la, fer li vinn enn sante.
Sa sante-la finn tradir dan buku langaz partu dan lemond.
Li finn vinn lim internasyonal travayer dan lalit kont sistem kapitalis.

An avan lamas dimunn oprime
An avan ini tu travayer
Tu ansam nu fer enn sel lafors
Pu nu balye bann diktater

Yer nu finn fini antere
Zordi nu pe prepar dime
Enn nuvo lemond li pe ne
Kot nu destin dan nu lame

Laviktwar li dan nu lame
Ansam nu pu gayne
Linternasyonal
Samem nuvo dime

Laviktwar li dan nu lame
Ansam nu pu gayne
Linternasyonal
Samem nuvo dime